

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

LLU.410.015.01.2021

Pan

Lech Sprawka
Wojewoda Lubelski

Lubelski Urząd Wojewódzki w Lublinie
ul. Spokojna 4
20-914 Lublin

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kontrola nr P/21/087 – Świadczenie wychowawcze przyznawane w ramach unijnej koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

ul. Okopowa 7, 20-022 Lublin

T +48 81 461 31 20, F +48 81 461 31 11

llu@nik.gov.pl

Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-112, 20-001 Lublin 1

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Lubelski Urząd Wojewódzki w Lublinie, ul. Spokojna 4, 20-914 Lublin (dalej: <i>Urząd lub LUW</i>).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Lech Sprawka, Wojewoda Lubelski od 25 listopada 2019 r. (dalej: <i>Wojewoda</i>). W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: Przemysław Czarnek – od 9 grudnia 2015 r. do 11 listopada 2019 r. Robert Gmitruczuk – od 12 do 24 listopada 2019 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przygotowanie i wdrożenie zadań wojewody z zakresu świadczeń wychowawczych, w których zastosowanie mają przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. 2. Wypełnianie obowiązków przez wojewodów w zakresie rozpatrywania wniosków oraz wydawania rozstrzygnięć, w tym decyzji, dotyczących świadczenia wychowawczego 500+. 3. Podejmowanie przez wojewodów działań w związku z pełnieniem przez nich funkcji wierzyciela należności pieniężnych z tytułu nienależnie pobranych świadczeń wychowawczych. 4. Nadzór i monitorowanie zadania związanego z realizacją świadczeń wychowawczych przez organy właściwe.
Okres objęty kontrolą	Lata 2018-2021 (do 17 września 2021 r.), z uwzględnieniem dowodów sporządzonych przed tym okresem i wykraczających poza ten okres.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
Kontrolerzy	Agnieszka Kałdunek, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLU/85/2021 z 7 czerwca 2021 r. oraz nr LLU/141/2021 z 8 września 2021 r. Grzegorz Galicki, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLU/84/2021 z 7 czerwca 2021 r.

(akta kontroli tom I str. 3-6, 11)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Zadania Wojewody z zakresu świadczenia wychowawczego, w których zastosowanie miały przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego zostały należycie przygotowane i wdrożone. Dostosowano organizację pracy Urzędu oraz zapewniono zasób kadrowy i środki finansowe na realizację nowych zadań. Nieosiągnięcie oczekiwanego poziomu zatrudnienia, pomimo zgłaszanych przez Wojewodę Ministerstwu Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej³ zapotrzebowań w tym zakresie, było niezależne od LUW.

W Urzędzie prawidłowo ustalano, czy w otrzymywanych od początku 2018 r. sprawach mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, a także prawo do świadczenia wychowawczego oraz podlegające

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm. (dalej: *ustawa o NIK*).

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dalej: *MRPiPS*. Od 6 października 2020 r. Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej (dalej: *MRiPS*) – rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 października 2020 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej (Dz. U. poz. 1735).

zwrotowi kwoty nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego. Udzielanie ulg w spłacie należności uzasadniały szczególne okoliczności dotyczące sytuacji rodziny, ustalane z udziałem wnioskodawców oraz ośrodków pomocy społecznej⁴ i ośrodków pomocy rodzinie⁵, poza jednym przypadkiem, w którym podjęto decyzję pomimo niedostarczenia przez wnioskodawcę wymaganych dokumentów. Ewidencje zapewniające monitorowanie zaległości z tytułu nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego prowadzono rzetelnie oraz współpracowano z organami właściwymi w ustalaniu stanu należności. Obowiązki związane z monitorowaniem zadania związanego z realizacją świadczenia wychowawczego oraz sporządzaniem wymaganych sprawozdań były wykonywane prawidłowo, a współpraca w tym zakresie z MRPiPS (MRiPS) oraz organami właściwymi prowadzona była na bieżąco. Kontrole, które prowadzono w organach właściwych nie obejmowały jednak swoim zakresem kompletności ewidencjonowania zdarzeń związanych z kszs.

Postępowania administracyjne były prowadzone z naruszeniem terminów określonych w art. 35 § 3 ustawy z dnia 1 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego⁶ oraz obowiązku zawiadomienia strony o niezalutwieniu sprawy w terminie (art. 36 kpa). W skrajnych przypadkach postępowanie w sprawie przyznania świadczenia wychowawczego trwało 702 dni, a w sprawie ulgi w spłacie należności – 925 dni. Przewlekłe prowadzenie postępowań w sprawach ulg miało jednocześnie wpływ na terminowość podejmowania skutecznych działań zmierzających do wyegzekwowania należności stanowiących dochód budżetu państwa, jak też dokonywanie potrąceń z bieżących świadczeń. Działania windykacyjne w przypadku braku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego nie były podejmowane niezwłocznie. Przykładowo, w jednym z objętych analizą przypadków od doręczenia stronie decyzji w sprawie zwrotu nienależnie pobranego świadczenia do podjęcia działań informacyjnych upłynęło 761 dni. Pozostałe nieprawidłowości polegały m.in. na:

- nieprowadzeniu rzetelnie monitoringu dokonywania przez organy właściwe potrąceń i rozliczeń wpłat dłużników,
- nieprzekazywaniu organom właściwym informacji o kwotach umorzonych odsetek ustawowych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przygotowanie i wdrożenie zadań wojewody z zakresu świadczeń wychowawczych, w których zastosowanie mają przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego

Opis stanu faktycznego

1.1. Od 1 stycznia 2018 r. funkcję instytucji właściwej w związku z udziałem Rzeczypospolitej Polskiej w koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego⁸ w przypadku przemieszczania się osób w granicach Unii Europejskiej, Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Konfederacji Szwajcarskiej pełnił

⁴ Dalej: OPS.

⁵ Dalej: OPR.

⁶ Dz. U. z 2021 r. poz. 735, ze zm. (dalej: kpa).

⁷ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Dalej: kszs.

wojewoda właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o świadczenie wychowawcze⁹. W Urzędzie 1 września 2017 r. powołany został Zespół ds. przygotowania LUW do przejęcia przez Wojewodę zadań związanych z systemami wsparcia rodzin, którego przewodniczącym został Dyrektor Wydziału Polityki Społecznej¹⁰. Do zadań Zespołu należało m.in.: opracowanie harmonogramu prac związanych z przejęciem przez wojewodę zadań, współpraca z pracownikami Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie¹¹, prowadzenie spraw związanych z przejęciem przez Urząd pracowników ROPS oraz dokumentacji spraw wszczętych i zakończonych, koordynowanie działań związanych z wdrożeniem systemu teleinformatycznego, służącego do realizacji przejętych zadań. Zgodnie z „Harmonogramem działań związanych z przejęciem przez Wojewodę zadań związanych z systemami wsparcia rodzin” otrzymano: wykaz pracowników ROPS, którzy z dniem 1 stycznia 2018 r. mieli stać się pracownikami LUW, akta osobowe tych pracowników oraz dokumentację spraw.

(akta kontroli tom I str. 12-78)

Przyjęta w Urzędzie struktura organizacyjna oraz organizacja pracy była dostosowana do zmian obowiązujących od 1 stycznia 2018 r. W regulaminie LUW¹² wskazano, że do zadań WPS w zakresie spraw rodziny należy m.in. realizowanie zadań wynikających z ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci¹³. Uwzględnione zostały zadania określone w art. 11 ust. 1 uopp¹⁴, związane z pełnieniem funkcji instytucji właściwej w związku z udziałem Rzeczypospolitej Polskiej w kszs oraz wydawaniem decyzji w sprawach realizowanych w związku z kszs, a także ze współdziałaniem z ministrem właściwym ds. rodziny przy monitorowaniu realizacji m.in. świadczeń wychowawczych przez właściwe organy. W ramach WPS utworzony został oddział ds. koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego¹⁵, do którego zadań, zgodnie z regulaminem wewnętrznym WPS¹⁶, należało (poza cyt. wyżej) dokonywanie wszelkich czynności jako wierzyciel w postępowaniach egzekucyjnych związanych z egzekucją nienależnie pobranych m.in. świadczeń wychowawczych, w szczególności wystawiania upomnień oraz tytułów wykonawczych, w związku z treścią art. 25 ust. 8 uopp.

W czerwcu 2021 r. wprowadzono zmiany w regulaminie LUW¹⁷ oraz regulaminie wewnętrznym WPS¹⁸ polegające m.in. na uzupełnieniu zadań o zapisy dotyczące Konfederacji Szwajcarskiej¹⁹, przekazywania informacji, o której mowa w art. 13a ust. 2 uopp²⁰. W ww. katalogu zadań oddziału ds. koordynacji uwzględniono także

⁹ Do 31 grudnia 2017 r. ww. zadania były realizowane przez marszałka województwa.

¹⁰ Dalej: *WPS*.

¹¹ Do 31 grudnia 2017 r. właściwy w sprawie kszs. Dalej: *ROPS*.

¹² Załącznik do zarządzenia Nr 106 Wojewody Lubelskiego z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ustalenia Regulaminu LUW, ze zmianami. Dalej: *regulamin LUW*.

¹³ Dz. U. z 2019 r. poz. 2407, ze zm. (dalej: *uopp*).

¹⁴ Zmiana brzmienia art. 11 uopp nastąpiła z dniem 1 stycznia 2018 r. na podstawie art. 15 pkt 5, 19 i 20 w związku z art. 41 pkt 1 ustawy z dnia 7 lipca 2017 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z systemami wsparcia rodzin (Dz. U. poz. 1428) – dalej: *ustawa zmieniająca z 2017 r.*

¹⁵ Dalej: *oddział ds. koordynacji*.

¹⁶ Zarządzenie Nr 1 Dyrektora WPS LUW z dnia 17 września 2018 r. Dalej: *regulamin wewnętrzny WPS*.

¹⁷ Zarządzenie Nr 169 Wojewody Lubelskiego z dnia 25 czerwca 2021 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustalenia regulaminu LUW. Tekst jednolity obowiązujący od 1 lipca 2021 r. dostępny na stronie BIP LUW w zakładce Urząd/Regulamin.

¹⁸ Zarządzenie Nr 1 Dyrektora WPS LUW z dnia 23 czerwca 2021 r. w sprawie ustalenia regulaminu wewnętrznego WPS (obowiązywało od 1 lipca 2021 r.).

¹⁹ Dostosowanie do brzmienia przepisu nadanego na podstawie art. 15 pkt 5 lit. a) w związku z art. 41 ustawy zmieniającej z 2017 r.

²⁰ Dostosowanie do brzmienia przepisu nadanego od 1 lipca 2019 r. na podstawie art. 1 w związku z art. 16 ustawy z dnia 26 kwietnia 2019 r. o zmianie ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 924). Dalej: *ustawa zmieniająca z 2019 r.*

faktycznie wykonywane zadania związane z udzielaniem ulg w spłacie nienależnie pobranych świadczeń wychowawczych. Dyrektor WPS wyjaśnił, że w regulaminie LUW zawarto ogólny zapis o realizowaniu zadań wynikających z uopp²¹ i w przypadku zmiany przepisów nie było konieczności jego uszczegółowienia. Brak aktualizacji katalogu zadań w regulaminie wewnętrznym WPS wynikał z obciążenia i nałożenia nowych zadań oraz obowiązków związanych z epidemią COVID-19. Według Dyrektora WPS, katalog zadań określony w regulaminach ma charakter otwarty i problematyczne staje się formułowanie zadań na dużym poziomie szczegółowości w przypadku wielu zmian przepisów prawa. Na podstawie spraw objętych kontrolą NIK ustaliła, że wszystkie ww. zadania były faktycznie realizowane przez oddział ds. koordynacji.

(akta kontroli tom I str. 79-150)

W WPS występowały wewnętrzne bariery organizacyjne utrudniające realizację ustawowych zadań, do których zaliczały się – według Dyrektora WPS – m.in.: [1] niewystarczający stan zatrudnienia i duże obciążenie ilością spraw przypadających na jednego pracownika, a także obniżenie efektywności pracowników doświadczonych, którzy szkolili osoby nowo zatrudnione; [2] realizacja zadania związanego z ustaleniem i egzekucją nienależnie pobranych świadczeń przez jednego pracownika, wymagająca wsparcia osobowego kosztem podstawowych zadań komórki; [3] poziom płacy zasadniczej niewiele wyższy od minimalnej płacy krajowej, co było powodem rezygnacji z pracy. Problemy w ww. zakresie były również zidentyfikowane przez Zespół Audytu Wewnętrznego, który w 2018 r. dokonał oceny kszs w LUW²².

(akta kontroli tom III str. 164-174, 499, 506-507)

1.2. Zadania z zakresu kszs realizowane były przez oddział ds. koordynacji oraz Zastępcę Dyrektora WPS, bezpośrednio nadzorującego pracę tej komórki. W latach 2018-2021 (I półrocze) w oddziale ds. koordynacji, oprócz dwóch stanowisk kierowniczych, wydzielono trzy grupy pracowników realizujących zadania z zakresu: [1] świadczeń rodzinnych, [2] świadczenia wychowawczego oraz [3] wymiany informacji pomiędzy instytucjami zagranicznymi, egzekucji i czynności administracyjnych. Pracownicy zatrudnieni byli na podstawie umów o pracę²³, w tym w korpusie służby cywilnej na stanowiskach inspektora wojewódzkiego oraz starszego inspektora, natomiast zadania związane z czynnościami kancelaryjnymi wykonywane były łącznie przez 16 osób na podstawie umów cywilnoprawnych (umowa zlecenie)²⁴.

(akta kontroli tom I str. 158-164, 180-193)

Według Dyrektora WPS, w związku z przejęciem zadań do realizacji od 1 stycznia 2018 r., wystąpiły trudności: [1] kadrowe związane z długotrwałą nieobecnością dwóch pracowników, brakiem doświadczenia w przedmiocie realizowanego zadania (osoby zatrudnione w ROPS w październiku 2017 r. wymagały wdrożenia), brakiem znajomości programu dziedziny²⁵ z uwagi na brak szkoleń w trakcie realizacji zadania przez Marszałka Województwa Lubelskiego²⁶; [2] organizacyjne związane

²¹ § 60 ust. 2 pkt 16 regulaminu LUW.

²² Opinia z czynności doradczej nr Aud.1620.3.2018 z 25 października 2018 r.

²³ Łącznie w latach 2018-2021 (I półrocze) zatrudnione były 52 osoby, w tym 51 osób w oddziale ds. koordynacji oraz Zastępcę Dyrektora WPS.

²⁴ W 2019 r. zawarto takich umów 10, w 2020 r. siedem, zaś w 2021 r. (I półrocze) – 13.

²⁵ System informatyczny „Oprogramowanie do Obsługi Świadczeń Rodzinnych i Świadczeń Wychowawczych służący do obsługi m.in. świadczeń wychowawczych, zawierający moduły dostępu do systemu EESSI (ang. Electronic Exchange of Social Security Information) – System Elektronicznej Wymiany Informacji dotyczących Zabezpieczenia Społecznego – dalej: EESSI, a także do Portalu Informacyjno-Usługowego emp@tia, zawierającego m.in. informacje o świadczeniobiorcach. Dalej: program dziedziny.

²⁶ Dalej: Marszałek WL.

z porządkowaniem i przeliczaniem spraw przejętych z ROPS oraz skala zaległości, którą powiększyły wnioski składane bezpośrednio do Urzędu. Dyrektor WPS wyjaśnił, że skala zadania w odniesieniu do ilości osób zatrudnionych do jego realizacji od początku budziła niepokój i wskazywał na potrzebę wsparcia etatowego oddziału ds. koordynacji.

Ryzyko związane z zasobami kadrowymi, mające wpływ na realizację celu strategicznego pn. „Zwiększenie poziomu realizacji zadań z zakresu kszs w obszarze świadczenia wychowawczego”, mierzonego stopniem załatwienia spraw na koniec 2019 r. w porównaniu do wszystkich spraw, które wpłynęły do Urzędu od 1 stycznia 2018 r., zostało zidentyfikowane i ujęte w rejestrze ryzyka do planu działalności LUW na 2019 r. Na koniec 2019 r. zatrudnienie zwiększyło się o dwóch nowych pracowników, zaś cel został zrealizowany na poziomie 88%, tj. wyższym od zakładanego (70%).

(akta kontroli tom III str. 442-449, 499, 503, 505-506, 524-528)

W Urzędzie zwiększyła się liczba pracowników zajmujących się kszs²⁷ o 13 osób (z 26 według stanu na 1 stycznia 2018 r.²⁸ do 39 na dzień 30 czerwca 2021 r.²⁹). Jednocześnie uległa zwiększeniu liczba pracowników realizujących zadania z zakresu świadczenia wychowawczego – o pięć osób (z ośmiu do 13³⁰), wymiany informacji pomiędzy instytucjami zagranicznymi, egzekucji i czynności administracyjnych – o dwie osoby (z dziewięciu do 11). W ramach oszczędności powstałych w związku z niewypłaconymi dodatkami z tytułu wieloletniej pracy, nagrodami jubileuszowymi i odprawami emerytalnymi³¹ oraz oszczędności z tytułu zwolnień lekarskich i świadczeń rodzicielskich zatrudniono Zastępcę Dyrektora WPS nadzorującego pracę oddziału ds. koordynacji oraz dodatkowe osoby w celu wykonywania zadań przypisanych do zakresu czynności pracowników nieobecnych w pracy. Uwzględniając długotrwałe nieobecności³², stan zatrudnienia zgodny był z danymi wykazanymi w sprawozdaniach Rb-70 o zatrudnieniu i wynagrodzeniach na koniec IV kwartału 2018 r., 2019 r., 2020 r. oraz II kwartału 2021 r.³³.

W obszarze spraw z zakresu świadczenia wychowawczego nie było istotnej rotacji pracowników. Wszystkie osoby wykonujące (na dzień 30 czerwca 2021 r.) pracę w tym obszarze (13) zostały zatrudnione w 2018 r., z czego dziewięć osób z przeniesienia z ROPS z dniem 1 stycznia 2018 r. Trzy z czterech zatrudnionych osób w trakcie 2018 r. pracowało wcześniej w Urzędzie na stanowiskach poza korpusem służby cywilnej. W latach 2018-2021 (I półrocze) zadania w ww. obszarze wykonywane były przez dwie osoby czasowo: przez dwa i pół miesiąca (od 1 stycznia do 16 marca 2018 r.) oraz przez rok i siedem miesięcy (od 4 czerwca 2018 r. do 31 grudnia 2019 r.).

(akta kontroli tom I str. 47-78, 154-162, 192-204)

²⁷ Oddział ds. koordynacji (pracownicy oraz dwa stanowiska kierownicze).

²⁸ Pracownicy przejęci od Marszałka WL.

²⁹ W tym 22 pracowników przejętych od Marszałka WL.

³⁰ W latach 2018-2021 (I półrocze) łącznie zatrudnionych było 15 osób.

³¹ W planie uwzględniane były ww. dodatki i nagrody na każdy etat. Większość pracowników z uwagi na staż pracy nie spełniała warunków do ich otrzymania.

³² Dwa przypadki na koniec 2018 r., po jednym na koniec 2019 r. i 2020 r. oraz dwa na 30 czerwca 2021 r.

³³ Zgodnie z § 17 pkt 8 Instrukcji sporządzania sprawozdań budżetowych w zakresie budżetu państwa (dalej: *Instrukcja*), stanowiącej załącznik Nr 34 do rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 9 stycznia 2018 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1564, ze zm.) w kolumnie 9 – "Plan po zmianach" wykazuje się plan zatrudnienia jednostki w ujęciu średniorocznym, na które jednostka sprawozdawcza otrzymała wynagrodzenia osobowe, zaś w myśl § 17 pkt 9 lit. b i pkt 10 ww. Instrukcji, do stanu zatrudnionych nie wlicza się osób, które nie otrzymują za dany okres wynagrodzenia od zakładu pracy, tj. np. osób będących na urloпах bezpłatnych, wychowawczych i macierzyńskich oraz zasiłkach chorobowych.

Liczba spraw prowadzonych przez jednego pracownika oddziału ds. koordynacji³⁴ zmniejszała się i wynosiła: w 2018 r. – 1343, w 2019 r. – 1256, w 2020 r. – 1061 i w I półroczu 2021 r. – 558³⁵. Obciążenie pracowników realizujących zadania związane ze świadczeniem wychowawczym było wyższe od wyliczonego dla całej komórki i wynosiło, odpowiednio: 1619, 1554, 1207 oraz 814. Średniomiesięcznie pracownik oddziału ds. koordynacji prowadził 112 spraw (w 2018 r.), 105 (w 2019 r.), 88 (w 2020 r.) i 93 (w I półroczu 2021 r.), natomiast pracownicy zajmujący się świadczeniem wychowawczym, odpowiednio: 135, 130, 101 i 136 spraw. Porównanie danych za lata 2018-2020 wskazuje na tendencję spadkową w obciążeniu pracowników zajmujących się świadczeniem wychowawczym, które jednak pozostawało na wysokim poziomie.

(akta kontroli tom I str. 165-169)

Niedostateczna obsada oddziału ds. koordynacji (potwierdzona opinią Zespołu Audytu Wewnętrznego) oraz wysokie obciążenie pracowników ilością spraw były przedmiotem wystąpień Wojewody do MRPiPS³⁶. Dyrektor WPS poinformował, że pomocą było przyznanie w 2018 r. i 2019 r. środków finansowych z rezerw celowych, które pozwoliły m.in. na czasowe zatrudnienie pracowników. Natomiast w ocenie Kierownictwa Departamentu Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego³⁷ MRPiPS wzrastająca liczba wydawanych rozstrzygnięć przez urzędy wojewódzkie nie wskazywała na potrzebę dodatkowego zatrudnienia etatowego. Analizy te, zdaniem Dyrektora WPS, nie uwzględniały jednak zaległych spraw oraz stanu zatrudnienia w poszczególnych urzędach do realizacji ww. zadania. Sposobem na rozwiązanie ww. problemów było m.in. zorganizowanie pracy oddziału ds. koordynacji w dodatkowe dni (wolne od pracy).

(akta kontroli tom III str. 23-35, 44-54, 61-64, 164-174, 499-500, 507-518)

1.3. Pracownicy (49 z 52, tj. 94,2%), realizujący zadania związane z kszs na podstawie umowy o pracę, posiadali wykształcenie wyższe. Pozostałe osoby miały wykształcenie średnie (dwie) oraz policealne (jedna). Ponad połowa pracowników (29, tj. 55,8%) posiadała ponad trzyletni staż pracy związany z realizacją zadań w ramach kszs, w tym siedmiu dysponowało kilkunastoletnim doświadczeniem. Staż pracy od roku do trzech lat posiadało 14 osób. Dziewięciu pracowników realizowało ww. zadanie przez mniej niż rok. Szkolenia i kursy związane z zakresem przedmiotowym realizowanych zadań odbyło 33 pracowników, a dwie osoby ukończyły studia podyplomowe z zakresu organizacji pomocy społecznej.

Według stanu na 30 czerwca 2021 r. zadania związane z obsługą świadczeń wychowawczych realizowało 13 pracowników, w tym dziewięciu przejętych z ROPS posiadających staż pracy związany z realizacją zadań w ramach kszs od trzech lat i ośmiu miesięcy do siedmiu lat. Pozostałe cztery osoby zatrudnione w oddziale ds. koordynacji w trakcie 2018 r. posiadały doświadczenie od dwóch do trzech lat. Dodatkowe szkolenia (m.in. w zakresie przepisów unijnych i procedur rozpatrywania wniosków oraz informatyczne w zakresie oprogramowania do obsługi świadczenia wychowawczego) odbyło 12 pracowników. Brak szkolenia jednej osoby, pomimo ujęcia jej w planach szkoleń, wynikał z przebywania przez nią na długotrwałych zwolnieniach lekarskich, urlopie macierzyńskim oraz ograniczeń, jakie pojawiły się od 2020 r. w związku z sytuacją epidemiczną.

(akta kontroli tom I str. 47-78, 163-164, 170-179, 192-193, tom III str. 501, 518)

³⁴ Bez stanowisk kierowniczych.

³⁵ Dane średnioroczne za lata 2018-2020 oraz dane średniopółroczne za 2021 r.

³⁶ Np. pisma nr PS.VII.002.5.2018 z 25 maja 2018 r., z 4 grudnia 2018 r. (brak numeru), nr PS-VII.002.16.2019 z 18 grudnia 2019 r., nr PS-VII.002.5.2020.AG z 26 lutego 2020 r. nr PS-VII.002.12.2020 z 9 czerwca 2020 r.

³⁷ Dalej: DKSZS.

Analiza dokumentacji dotyczącej 30% pracowników zajmujących się realizacją świadczenia wychowawczego w ramach kszs³⁸ wykazała, że osoby te posiadały wymagane na danym stanowisku pracy³⁹ kwalifikacje (m.in. znajomość przepisów unijnych w zakresie kszs⁴⁰ oraz uopp i wykształcenie wyższe⁴¹), a określone dla nich zakresy obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności były aktualne. Osobom tym zapewniono możliwość podnoszenia kwalifikacji poprzez udział w szkoleniach oraz konsultacjach.

(akta kontroli tom I str. 159-164, 170-191, 193, 203-204)

1.4. W 2017 r. na wdrożenie zadań w zakresie kszs przeznaczono 358,6 tys. zł, w tym: 296,1 tys. zł (zwiększenie planu w rozdziale 85595⁴²) oraz 62,5 tys. zł (środki finansowe pochodzące z rezerwy celowej). Z ww. kwoty wykorzystano 327,4 tys. zł (91,3%) na: prace remontowe, przygotowanie pokoi i ciągów komunikacyjnych dla urzędników oraz interesantów, prace budowlane i ekspertyzy związane z przebudową pomieszczeń na potrzeby archiwum, zakup regałów do archiwum oraz zakup oprogramowania i licencji. Brak pełnego wykorzystania środków finansowych wynikał z oszczędności przetargowych.

W kolejnych latach wydatki na realizację ww. zadań⁴³ kształtowały się następująco:

- w 2018 r. – 2012,5 tys. zł (tj. 97,9% planu w kwocie 2055,9 tys. zł), w tym świadczenia na rzecz osób fizycznych – 1,9 tys. zł, wydatki na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń – 1613,1 tys. zł (80,2% wydatków ogółem), pozostałe wydatki bieżące⁴⁴ – 384,4 tys. zł oraz wydatki majątkowe – 13,1 tys. zł (zakup urządzenia wielofunkcyjnego);
- w 2019 r. – 2538,2 tys. zł (tj. 99,5% planu w kwocie 2551,9 tys. zł), w tym świadczenia na rzecz osób fizycznych – 1,3 tys. zł, wydatki na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń – 2004,4 tys. zł (79% wydatków ogółem), pozostałe wydatki bieżące – 496,3 tys. zł oraz wydatki majątkowe – 36,2 tys. zł (zakup systemu zarządzania ruchem interesantów);
- w 2020 r. – 2811 tys. zł (tj. 99,2% planu w kwocie 2832,8 tys. zł), w tym świadczenia na rzecz osób fizycznych – 7,9 tys. zł, wydatki na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń – 2433,2 tys. zł (86,6% wydatków ogółem) oraz pozostałe wydatki bieżące – 369,9 tys. zł. W 2020 r. nie poniesiono wydatków majątkowych;
- w I półroczu 2021 r. – 1387,3 tys. zł (tj. 46,4% planu w kwocie 2987 tys. zł), w tym świadczenia na rzecz osób fizycznych – 4,7 tys. zł, wydatki na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń – 1206,9 tys. zł (87% wydatków ogółem), pozostałe wydatki bieżące – 162,8 tys. zł oraz wydatki majątkowe – 12,9 tys. zł (zakup urządzenia wielofunkcyjnego).

Łącznie w latach 2017-2021 (I półrocze) na wdrożenie i realizację zadań w zakresie kszs wydatkowano 9076,4 tys. zł, z czego przeważającą część (80%) stanowiły wydatki na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń (łącznie 7257,5 tys. zł).

³⁸ Czterech z 13 pracowników. Dobór próby dokonany został celowo (jako kryterium przyjęto datę zatrudnienia po 1 stycznia 2018 r.).

³⁹ Starszy inspektor, stanowisko ds. koordynacji świadczeń w ramach systemów zabezpieczenia społecznego.

⁴⁰ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kszs (Dz. Urz. UE L 166 z 30.04.2004, str. 1, ze zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 5, str. 72, ze zm.) – dalej: *rozporządzenie 883/2004* oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie kszs (Dz. Urz. UE L 284 z 30.10.2009, str. 1, ze zm.) – dalej: *rozporządzenie 987/2009*.

⁴¹ Dla stanowiska starszego inspektora, na którym zostały zatrudnione, niezbędne wykształcenie zostało określone na poziomie średnim.

⁴² Pozostała działalność.

⁴³ Ogółem dla rozdziału 85515 – Koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego w obszarze świadczeń rodzinnych oraz świadczenia wychowawczego.

⁴⁴ Bez wynagrodzeń i pochodnych od wynagrodzeń.

Niewykorzystane środki finansowe wynikały głównie z oszczędności poprzetargowych, oszczędności z tytułu przebywania pracowników na zwolnieniach lekarskich, a także związanych ze zmniejszeniem opłat pocztowych w stosunku do zakładanych i problemów z dokonywaniem zakupów w związku z trudną sytuacją na rynku i sytuacją epidemiczną.

Analizą objęto wydatki bieżące (poza wynagrodzeniami i pochodnymi od wynagrodzeń) oraz wydatki majątkowe⁴⁵, a szczegółowemu badaniu⁴⁶ poddano łącznie 67 ww. wydatków na łączną kwotę 769,7 tys. zł, w tym wszystkie wydatki poniesione w 2017 r. Środki finansowe wykorzystywane były do obsługi realizacji zadań związanych z kszs. Zakupione środki trwale zostały wprowadzone do użytkowania. Wydatki ponoszone były w sposób celowy i oszczędny, zgodnie z zasadami określonymi w art. 44 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁴⁷.

(akta kontroli tom I str. 154-157, 205-285)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK pozytywnie ocenia działalność Urzędu w zakresie przygotowania i wdrożenia zadań Wojewody z zakresu świadczenia wychowawczego, w których zastosowanie mają przepisy o kszs. Przejęcie pracowników oraz spraw od Marszałka WL odbyło się zgodnie z harmonogramem. Strukturę organizacyjną Urzędu oraz organizację pracy dostosowano do nowych obowiązków oraz celowo wydatkowano środki finansowe zaplanowane na realizację zadań związanych z kszs. Liczba spraw przypadająca na jednego pracownika w latach 2018-2020 nie zwiększała się, a stan zatrudnienia był zgodny z określonymi limitami.

OBSZAR

2. Wypełnianie obowiązków przez wojewodów w zakresie rozpatrywania wniosków oraz wydawania rozstrzygnięć, w tym decyzji, dotyczących świadczenia wychowawczego 500+

Opis stanu
faktycznego

2.1. Wojewoda przejął od Marszałka WL 45 210 spraw, w tym 10 226 dotyczących świadczenia wychowawczego w ramach kszs. Liczba wniosków pozostałych do rozpatrzenia, według stanu na 1 stycznia, wyniosła: 6313 (2018 r.), 3189 (2019 r.), 2077 (2020 r.), 128 (2021 r.). Na 30 lipca 2021 r. do rozpatrzenia pozostawał jeden wniosek przejęty od Marszałka WL z uwagi na brak odpowiedzi z Włoch.

W Urzędzie pozostawało do rozpatrzenia według stanu na 1 stycznia: 2019 r. – 8177 wniosków, w tym 3189 przejętych od Marszałka WL, 2020 r. – 12 010 (w tym 2077 przejętych), 2021 r. – 4415 (w tym 128 przejętych) i na 30 czerwca 2021 r. – 6484 wniosków, w tym siedem przejętych od Marszałka WL.

Do Urzędu wpłynęło: 6547 nowych wniosków w 2018 r., 11 865 w 2019 r., 3513 w 2020 r. i 8154 w I półroczu 2021 r. W ww. okresie rozpatrzono, odpowiednio: 4683, 8032, 11 108 i 6086 wniosków. Liczba rozpatrywanych wniosków ulegała zwiększeniu z roku na rok, przy czym w I półroczu 2021 r. załatwiono ponad 55% spraw zakończonych w 2020 r.

W latach 2018-2021 (I półrocze) rozpatrzono ogółem 33 821 wniosków, w tym 10 219 przejętych od Marszałka WL (tj. 30,2%). Wzrost liczby nierozpatrzonych

⁴⁵ Analiza zapisów na koncie 130 – Rachunek bieżący wydatków.

⁴⁶ Analiza dowodów księgowych (faktury, umowy, protokoły odbioru itp.).

⁴⁷ Dz. U. z 2021 r. poz. 305, ze zm. (dalej: *uofp*).

wniosków odnotowano 2019 r. Spowodowane to było zwiększoną ich liczbą w związku ze zmianami w uopp (zniesienie ustawowego kryterium dochodowego w przypadku świadczenia wychowawczego przyznawanego na pierwsze dziecko).

(akta kontroli I str. 22-44, tom III str. 93-98, 500, 504, 515-518, tom IV str. 2-19)

2.2. Analiza 30 spraw⁴⁸ wykazała, że:

- decyzje wydane przez Wojewodę zawierały elementy określone w art. 107 kpa i zostały podpisane przez upoważnione osoby;
- w dziewięciu przypadkach sprawa została załatwiona w terminie, a w pozostałych 21 – postępowania prowadzono od 81 do 702 dni. Nie informowano stron o niezakończonym w terminie w sprawie z podaniem przyczyn zwłoki, nie wskazywano nowych terminów załatwienia sprawy oraz nie pouczano o prawie do wniesienia ponaglenia (opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*);
- prawidłowo ustalano, czy w danej sprawie mają zastosowanie przepisy o kszs w zakresie świadczenia wychowawczego oraz określono pierwszeństwo ustawodawstwa państwa właściwego do wypłaty świadczenia wychowawczego, a także prawo do tego świadczenia oraz jego wysokość;
- w 23 przypadkach ustalono prawo do świadczenia wychowawczego zgodnie z ustawodawstwem polskim;
- w dwóch sprawach⁴⁹ stwierdzono pierwszeństwo ustawodawstwa innego państwa członkowskiego, a wnioski o ustalenie właściwości zostały wysłane do właściwych instytucji państwa członkowskiego po upływie 262 oraz 677 dni po wydaniu informacji o przyznaniu dodatku dyferencyjnego (opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*);
- w pięciu sprawach ustalono, że nie mają zastosowania przepisy o kszs m.in. z uwagi na fakt, że członkowie rodziny przebywali za granicą;
- nie wystąpiły przypadki rozpatrywania w różny sposób wniosków dotyczących dzieci jednej rodziny oraz przypadki odmowy albo wstrzymania prawa do ustalenia świadczenia z przyczyn określonych w art. 23 uopp;
- w Urzędzie stosowano się do wyjaśnień i wytycznych wydawanych przez MRPiPS w zakresie procedury prowadzenia postępowań o ustaleniu prawa do świadczeń wychowawczych realizowanych w ramach przepisów o kszs⁵⁰.

(akta kontroli tom I str. 193-194, tom III str. 7-92, tom IV str. 20-164, 217-222, 225, 237-341)

2.3. W latach 2020-2021 (I półrocze) wydano 40 rozstrzygnięć, w których łączna kwota tymczasowo przyznanych świadczeń wyniosła 351,7 tys. zł. W latach 2018-2019 nie wydawano decyzji (informacji) w ww. zakresie.

Analiza 10 spraw, przyznających tymczasowe świadczenie wychowawcze na łączną kwotę 102,1 tys. zł, wykazała, że:

- informacje o przyznaniu świadczenia wychowawczego wydawano na podstawie wniosków o tymczasowe przyznanie świadczenia i nie posiadano informacji dotyczących sytuacji rodziny w innym państwie członkowskim;
- od złożenia wniosku o tymczasowe przyznanie świadczenia wychowawczego

⁴⁸ W tym 25 spraw, w których Wojewoda ustalił, że mają w nich zastosowanie przepisy o kszs i przyznał prawo do świadczenia wychowawczego oraz pięć spraw, w których ww. przepisy nie miały zastosowania.

⁴⁹ Nr PS-VII.993.4412.2018 i nr PS-VII.993.581.2019.

⁵⁰ W tym dotyczących sposobu postępowania ze sprawami dotyczącymi członków rodziny przebywających na terytorium Wielkiej Brytanii, a także „Zasad współpracy organów właściwych (tj. wójtów, burmistrzów i prezydentów miast) i wojewodów w sprawach świadczenia wychowawczego i świadczeń rodzinnych realizowanych w związku z przepisami o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w Unii Europejskiej” oraz obowiązującej od 1 lipca 2019 r. „Procedury współpracy organów właściwych z wojewodami [...]”.

w ww. sprawach do wydania informacji o przyznaniu świadczenia wychowawczego upłynęło od jednego do 21 dni, Natomiast czas trwania postępowań w ww. 10 sprawach wynosił od 57 do 1568 dni⁵¹, z czego w siedmiu sprawach, pomimo ich trwania od 110 do 429 dni, nie zawiadamiano stron o niezakończonym w terminie (opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

Na dzień 15 lipca 2021 r. w żadnej ze spraw nie wydano decyzji w sprawie zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, ponieważ instytucje zagraniczne nie udzieliły odpowiedzi na ww. wnioski.

(akta kontroli tom IV str. 165-188, 217-226, 355)

2.4. W latach 2018-2021 (I półrocze) Wojewoda w ramach kszs wydał łącznie 16 600 rozstrzygnięć w sprawach dotyczących świadczenia wychowawczego, podlegających zaskarżeniu do organu wyższego stopnia, w tym: 5166 w 2018 r., 6274 w 2019 r., 3204 w 2020 r. i 1956 w I półroczu 2021 r.

(akta kontroli tom IV str. 192)

W ww. okresie odwołania złożono od 124 decyzji na łączną kwotę 103,8 tys. zł, w tym 75 dotyczyło odmów przyznania świadczenia wychowawczego, a 17 – nienależnie pobranego ww. świadczenia. Na podstawie art. 132 § 1 kpa wydano 20 nowych decyzji, którymi uchylono lub zmieniono zaskarżone decyzje. Z powodu nieusunięcia braków formalnych lub stwierdzenia niedopuszczalności odwołania bez rozpoznania pozostawiono cztery odwołania. Uchybienie terminu do wniesienia odwołania stwierdzono w 10 przypadkach. Organ wyższego stopnia w 46 przypadkach (48,9%) utrzymał w mocy zaskarżoną decyzję (w tym 10 rozstrzygnięć w sprawie nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego), w 26 przypadkach uchylił decyzję organu pierwszej instancji (w całości) i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia, natomiast w ośmiu uchylił decyzję (w całości albo w części) i orzekł co do istoty sprawy albo umorzył postępowanie pierwszej instancji (w całości albo w części). W zakresie dotyczącym odmów przyznania świadczenia wychowawczego organ wyższego stopnia wydał 60 rozstrzygnięć, w tym m. in. 26 decyzji (tj. 43,3%) utrzymał w mocy, w 18 przypadkach (tj. 30%) uchylił decyzję organu pierwszej instancji (w całości) i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia, natomiast w sześciu sprawach (tj. 10%) uchylił decyzję (w całości albo w części) i orzekł co do istoty sprawy albo umorzył postępowanie pierwszej instancji (w całości albo w części). Średni wskaźnik uchyleń⁵² decyzji Wojewody dotyczących odmów przyznania świadczenia wychowawczego przez organ wyższego stopnia dla lat objętych kontrolą wyniósł 40%. Zaskarżono do sądu administracyjnego jedną decyzję (w 2018 r. złożono skargę na odmowę przyznania świadczenia wychowawczego).

(akta kontroli tom IV str. 189-191)

W latach 2018-2021 (I półrocze) zostało złożonych 50 ponagień na niezakończony w terminie, z czego 33 (tj. 66%) zostały uznane za zasadne (w tym w jednym przypadku Samorządowe Kolegium Odwoławcze⁵³ uznało, że przewlekłe prowadzenie postępowania nastąpiło z rażącym naruszeniem prawa), dziewięć za niezasadne, a siedem dotyczyło postępowania, które zostało umorzone lub ponaglenie pozostawiono bez rozpatrzenia. Jedno ponaglenie nie zostało przekazane do organu wyższego stopnia ze względu na brak zastosowania

⁵¹ Postępowanie w sprawie nr DZŚ.AO.442.807.4131-2.2016 było zawieszono w okresie od 30 stycznia 2019 r. do 7 stycznia 2021 r. (w tym dniu podjęto zawieszono postępowanie i wydano informację o tymczasowym przyznaniu świadczenia wychowawczego).

⁵² Liczba wydanych przez organ wyższego stopnia decyzji uchylających w danym roku / liczba wydanych przez organ wyższego stopnia wszystkich decyzji w danym roku.

⁵³ Dalej: SKO.

przepisów o bezczynności organów zgodnie z art. 15z ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych⁵⁴.

W latach 2018-2021 (I półrocze) nie składano skarg do sądu administracyjnego na bezczynność lub przewlekłe prowadzenie postępowania.

(akta kontroli tom IV str. 193-214, 235-236)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Postępowania w sprawach dotyczących świadczenia wychowawczego w ramach kszs prowadzono z naruszeniem art. 35 § 3 kpa, zobowiązującym organy administracji publicznej do załatwiania spraw szczególnie skomplikowanych nie później niż w ciągu dwóch miesięcy od dnia wszczęcia postępowania. Nie zawiadamiano także stron – na podstawie art. 36 § 1 kpa – o przyczynach zwłoki, nie wskazywano nowego terminu załatwienia sprawy oraz nie pouczano o prawie do wniesienia ponaglenia.

W 21 przypadkach⁵⁵ postępowania dotyczące ustalania zastosowania przepisów o koordynacji i przyznania świadczenia wychowawczego prowadzono od 81 do 702 dni, a w siedmiu⁵⁶ dotyczących tymczasowego przyznania świadczenia wychowawczego – od 110 do 429 dni.

Dyrektor WPS wyjaśnił, że sprawy przekazane przez Marszałka WL w chwili przejęcia były kwalifikowane jako przewlekłe prowadzone, a z roku na rok zwiększała się liczba spraw wpływających do Urzędu (w szczególności w 2019 r. w związku ze zniesieniem kryterium dochodowego na pierwsze dziecko). Wpływ na terminowość załatwiania spraw miały też kwestie pracownicze, w tym niskie zarobki, wysokie obciążenie emocjonalne związane z kontaktem z klientem (dziewięciu doświadczonych pracowników zrezygnowało z pracy w oddziale ds. koordynacji), rotacja pracowników (wdrażanie nowych do realizacji zadań z zakresu koordynacji wymagało co najmniej dwóch-trzech miesięcy, a w momencie, kiedy nowozatrudnione osoby zaczynały samodzielnie realizować obowiązki kończyły się środki z dedykowanych rezerw i takie osoby traciły zatrudnienie). Na prowadzenie postępowań miały też wpływ: konieczność wzruszania spraw już zakończonych ostatecznym rozstrzygnięciem w związku z przemieszczaniem się wnioskodawców lub członków ich rodzin na terytorium państw, do których mają zastosowanie przepisy o koordynacji, ograniczona baza informacji dostarczanych z portalu emp@tia w zakresie danych sprzed kilku lat, rozbieżności w oświadczeniach, nieinformowanie lub zatajanie informacji o wykonywaniu pracy poza granicami RP i uzyskiwanych dochodach, skomplikowana materia załatwianych spraw z uwagi m.in. na konieczność skorelowania przepisów wspólnotowych i polskich, brak odpowiedzi na przekazane przez Urząd zapytania do niektórych instytucji państw

⁵⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1842, ze zm. (dalej: *ustawa o COVID-19*).

⁵⁵ Nr PS-VII.993.2493.2020 (81 dni), nr PS-VII.993.1660.2021 (95 dni), nr PS-VII.993.2181.2018 (104 dni), nr PS-VII.993.391.2019 (154 dni), nr PS-VII.993.12093.2019 (155 dni), nr PS-VII.993.4121.2018 (157 dni), nr PS-VII.993.3757.2018 (167 dni), nr PS-VII.993.581.2019 (218 dni), nr PS-VII.993.004657.2018 (227 dni), nr PS-VII.993.390.2019 (228 dni), nr DZŚ.444.2346.2017 (229 dni), nr PS-VII.993.5205.2019 (276 dni), nr PS-VII.993.3483.2018 (277 dni), nr PS-VII.993.3750.2018 (280 dni), nr PS-VII.993.295.2018 (295 dni), nr PS-VII.993.410.2020 (296 dni), nr PS-VII.993.158.2020 (317 dni), nr PS-VII.993.1122.2020 (322 dni), nr PS-VII.993.4412.2018 (333 dni), nr PS-VII.993.9350.2019 (550 dni), nr PS-VII.993.539.2019 (702 dni).

⁵⁶ Nr PS-VII.993.1169.2021 (110 dni), nr PS-VII.993.3209-1.2020.AO (126 dni), nr PS-VII.993.6-1.2021.DB (137 dni), nr PS-VII.993.4522.2019 (339 dni), nr PS-VII.993.10812.2019 (343 dni), nr PS-VII.993.3472-1.2019.AO (401 dni, w tym 183 dni po upływie terminu wyznaczonego postanowieniem z 5 grudnia 2019 r.) oraz nr PS-VII.993.11425-1.2019.AO (429 dni).

członkowskich, niska frekwencja pracowników związana ze stanem epidemicznym oraz przepisy wprowadzone ustawą o COVID-19 uniemożliwiający wydanie decyzji innych, aniżeli zgodnych z żądaniem strony.

(akta kontroli tom III str. 55-59, 500, 511-518, tom IV str. 22-188, 223-234, 355)

2. W Urzędzie w trzech przypadkach na 40 objętych badaniem (7,5%) z opóźnieniem przekazano wnioski o ustalenie właściwości F001⁵⁷ do instytucji innego państwa członkowskiego. Dotyczyło to:

a) sprawy nr PS- VII.993.1169.2021, w której wniosek F001 został przekazany 15 lipca 2021 r., tj. po upływie 37 dni od wysłania informacji o tymczasowym przyznaniu świadczenia wychowawczego 8 czerwca 2021 r. Stosownie do art. 60 ust. 3 rozporządzenia 987/2009 jeżeli instytucja, w której złożono wnioski, uzna, że zastosowanie ma jej ustawodawstwo, jednak nie na zasadzie pierwszeństwa zgodnie z art. 68 ust. 1 i 2 rozporządzenia podstawowego, niezwłocznie podejmuje tymczasową decyzję w sprawie zasad pierwszeństwa, które mają być stosowane, oraz przekazuje wniosek do instytucji innego państwa członkowskiego zgodnie z art. 68 ust. 3 rozporządzenia podstawowego, oraz informuje o tym również wnioskodawcę.

b) dwóch spraw w zakresie przyznania dodatku dyferencyjnego⁵⁸, w których wnioski F001 przekazano 262 dni⁵⁹ oraz 677 dni⁶⁰ po wydaniu informacji o przyznaniu dodatku dyferencyjnego. Było to niezgodne z art. 60 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009, według którego jeżeli instytucja ta uzna, że na podstawie ustawodawstwa innego państwa członkowskiego może istnieć prawo do dodatku dyferencyjnego zgodnie z art. 68 ust. 2 rozporządzenia podstawowego, niezwłocznie przekazuje wniosek do instytucji właściwej tego innego państwa członkowskiego oraz informuje o tym zainteresowanego; powiadamia ona ponadto instytucję tego innego państwa członkowskiego o swojej decyzji w sprawie wniosku oraz o kwocie wypłaconych świadczeń rodzinnych.

Dyrektor WPS wyjaśnił, że przyczyną powyższego była bardzo duża ilość spraw uniemożliwiająca ich niezwłoczną realizację oraz zbyt mała obsada kadrowa.

(akta kontroli IV str. 20-22, 45-46, 125-126, 184-185, 220, 226-228, 231-234)

OCENA CZĄSTKOWA

W Urzędzie podjęto skuteczne działania zmierzające do rozpatrzenia spraw przejętych od Marszałka WL. Prawidłowo określano, czy w sprawach mają zastosowanie przepisy o kszs, a także prawidłowo ustalano pierwszeństwo ustawodawstwa państwa do wypłaty świadczenia wychowawczego. Prawo do tego świadczenia ustalano we właściwej wysokości na podstawie wymaganych dokumentów i oświadczeń. Postępowania w przedmiocie ustalenia prawa do świadczenia wychowawczego były jednak prowadzone przewlekłe, terminy określone w art. 35 kpa nie były dotrzymywane, a strony nie były zawiadamiane o niezłaatwieniu sprawy w terminie. Nie przekazano także bezzwłocznie wniosków o ustalenie właściwości do instytucji państwa członkowskiego.

⁵⁷ Wniosek o ustalenie właściwości F001 – dokument SED, służący do przekazywania informacji do instytucji właściwej innego państwa członkowskiego.

⁵⁸ Nr PS-VII.993.4412.2018, nr PS-VII.993.581-1.2019.ERK,

⁵⁹ Informacja została wydana 6 września 2019 r., wniosek został wysłany 25 maja 2020 r.

⁶⁰ Informacja została wydana 12 września 2019 r., wniosek został wysłany 20 lipca 2021 r.

3. Podejmowanie przez wojewodów działań w związku z pełnieniem przez nich funkcji wierzyciela należności pieniężnych z tytułu nienależnie pobranych świadczeń wychowawczych

Opis stanu faktycznego

3.1. W latach 2018-2021 (I półrocze) Wojewoda wydał 518⁶¹ decyzji o ustaleniu i zwrocie nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego na łączną kwotę 1036,5 tys. zł. Podjęcie ww. decyzji związane było z trzema przesłankami:

- świadczenie wychowawcze zostało wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczenia wychowawczego albo wstrzymanie wypłaty świadczenia wychowawczego, jeżeli osoba pobierająca to świadczenie była pouczona o braku prawa do jego pobierania, tj. art. 25 ust. 2 pkt 1 uopp⁶² – 440 decyzji na łączną kwotę 748,7 tys. zł⁶³;
- świadczenie wychowawcze zostało przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą to świadczenie, tj. art. 25 ust. 2 pkt 2 uopp – 58 decyzji na łączną kwotę 195,3 tys. zł⁶⁴;
- świadczenie wychowawcze zostało wypłacone w przypadku, o którym mowa w art. 16 ust. 6 uopp, za okres od dnia, w którym osoba stała się uprawniona do świadczeń na rodzinę w innym państwie w związku ze stosowaniem przepisów o kszs, do dnia wydania decyzji o uchyleniu decyzji przyznającej świadczenie wychowawcze, tj. art. 25 ust. 2 pkt 3 uopp – 20 decyzji na łączną kwotę 92,5 tys. zł⁶⁵.

Nie wystąpiły przypadki, w których organ stwierdziłby, że świadczenie wychowawcze zostało wypłacone osobie innej niż osoba, której świadczenie zostało przyznane (art. 25 ust. 2 pkt 5 uopp) oraz że świadczenie wychowawcze zostało wypłacone mimo braku prawa do tego świadczenia (art. 25 ust. 2 pkt 6 uopp). Odwołania od decyzji Wojewody zostały wniesione w 17 przypadkach, tj. w 3,3% decyzji wydanych w latach 2018-2021 (I półrocze). Według stanu na koniec czerwca 2021 r., z łącznej kwoty należności orzeczonej do zwrotu przez Marszałka WL⁶⁶ oraz Wojewodę (1153,1 tys. zł) odzyskano 732 tys. zł (tj. 63,5%).

(akta kontroli tom I str. 345)

Analiza 30 decyzji⁶⁷ wykazała, że zawierały one elementy określone w art. 107 ust. 1 kpa. Wysokość odsetek w czterech decyzjach⁶⁸ została naliczona od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu wypłaty świadczenia wychowawczego, tj. zgodnie z art. 25 ust. 9 zdanie drugie uopp. Z kolei w przypadku

⁶¹ 70 w 2018 r., 133 w 2019 r., 137 w 2020 r. oraz 178 w I półroczu 2021 r.

⁶² Przepis został uchylony z dniem 1 lipca 2019 r. na podstawie art. 1 pkt 23 lit. a tiret pierwsze w zw. z art. 16 ustawy zmieniającej z 2019 r. Natomiast zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1 zmieniającej z 2019 r. przepis ten w dotychczasowym brzmieniu stosuje się w sprawach o świadczenie wychowawcze za okres do dnia 30 czerwca 2019 r.

⁶³ W 2018 r. 61 decyzji na kwotę 127,7 tys. zł, w 2019 r. 109 decyzji na kwotę 172,2 tys. zł, w 2020 r. 121 decyzji na kwotę 212 tys. zł oraz w I półroczu 2021 r. 149 decyzji na kwotę 236,7 tys. zł.

⁶⁴ W 2019 r. 18 decyzji na kwotę 62,3 tys. zł, w 2020 r. 16 decyzji na kwotę 59,5 tys. zł oraz w I półroczu 2021 r. 24 decyzje na kwotę 73,5 tys. zł.

⁶⁵ W 2018 r. dziewięć decyzji na kwotę 43 tys. zł, w 2019 r. sześć decyzji na kwotę 29,5 tys. zł oraz w I półroczu 2021 r. pięć decyzji na kwotę 20 tys. zł.

⁶⁶ Według stanu na 31 grudnia 2017 r. – 94 decyzje na kwotę 116,6 tys. zł.

⁶⁷ Do próby wybrano po 10 decyzji z lat 2018-2020 na łączną kwotę nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego w wysokości 197,6 tys. zł oraz odsetek za opóźnienie w wysokości 32,6 tys. zł.

⁶⁸ Nr PS-VII.993.486-2.2018.MG z 12 października 2020 r., nr PS-VII.993.663-2.2018.MG z 16 grudnia 2020 r. oraz nr PS-VII.993.5169-2.2018.MG z 18 grudnia 2020 r., nr DZŚ.MG.442.807.3342-3.2016 z 22 lutego 2019 r.

26 decyzji⁶⁹ łączna różnica w określeniu wysokości odsetek na dzień ich wydania wyniosła 69,64 zł. Dyrektor WPS wyjaśnił, że do 8 października 2020 r.⁷⁰ do wyliczania odsetek ustawowych wykorzystywany był kalkulator dostępny na stronie www.infor.pl i jako dzień terminu zapłaty wpisywano 1. dzień miesiąca następującego po miesiącu, w którym zrealizowana była wypłata świadczenia i odpowiednio w polu dzień uiszczenia zapłaty wskazywano datę wydania decyzji. Stwierdzone przez NIK różnice wynikały ze wskazania przez LUW w kalkulatorze jako terminu zapłaty dnia, od którego powinno rozpocząć się naliczanie odsetek np. 1 grudnia 2016 r. (w sytuacji, gdy świadczenie wychowawcze było wypłacone w listopadzie 2016 r.), co skutkowało naliczeniem odsetek od dnia następnego, tj. od 2 grudnia 2016 r. Dodatkowe różnice wynikały z uwzględniania przez ogólnodostępne kalkulatory odsetek ustawowych za opóźnienie⁷¹ zasady określonej w art. 115 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny⁷² (dotyczącej dni ustawowo wolnych pracy, a od 1 stycznia 2017 r. również sobót⁷³), która w przypadku uopp nie ma zastosowania.

(akta kontroli tom I str. 193-194, 346-518, tom II str. 192-394, 538, 551-552, 562-595, 599-674)

W podstawie prawnej ośmiu decyzji⁷⁴ (tj. 26,7% z 30) wskazano inne przesłanki (określone w poszczególnych punktach ww. art. 25 ust. 2 uopp) niż wynikały one z uzasadnienia faktycznego i prawnego tych decyzji. Dyrektor WPS wyjaśnił, że były to oczywiste omyłki, które zostały sprostowane w trybie art. 113 kpa.

(akta kontroli tom I str. 346-347, 357-358, 371-372, 376-377, 387-388, 392-393, 402-403, 439-440, 445-446, tom II str. 542, 556)

Do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego w 30 decyzjach wskazano rachunki bankowe organów właściwych. Głównie były to OPS i OPR, prowadzące postępowania w sprawie świadczenia wychowawczego na podstawie art. 10 ust. 2 uopp (upoważnienia organu właściwego).

W czterech przypadkach zostały wniesione odwołania od decyzji, w których strony wskazywały brak zasadności ich wydania i nieuwzględnienie dowodów (dołączały te dowody do odwołania), a także brak możliwości spłaty należności. SKO utrzymało w mocy wszystkie ww. decyzje.

(akta kontroli tom I str. 346-518)

3.2. Na 1 stycznia 2018 r. zaległości z tytułu nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego posiadało dziewięciu dłużników (12,5 tys. zł). Liczba dłużników zwiększała się w kolejnych okresach objętych kontrolą – do 44 według stanu na 1 stycznia 2019 r. oraz 56 na 1 stycznia 2020 r., natomiast na początek 2021 r. spadła do 48. Kwota zaległości w okresie od 1 stycznia 2018 r. do 30 czerwca 2021 r. zwiększyła się do kwoty 309 tys. zł⁷⁵. W 2018 r. wysłano jedno upomnienie na kwotę 2,1 tys. zł, w 2019 r. upomnienia i tytuły wykonawcze nie były wystawiane. W 2020 r. wystawiono upomnienie i tytuł wykonawczy na kwotę 500 zł⁷⁶. W I półroczu 2021 r. wystawiono 14 upomnień na kwotę 29,3 tys. zł oraz dwa tytuły wykonawcze na kwotę 5 tys. zł.

⁶⁹ Wydanych od 7 czerwca 2018 r. do 2 października 2020 r.

⁷⁰ Od 9 października 2020 r. do liczenia odsetek wykorzystywany był program dziedziny.

⁷¹ Np. na stronach www.infor.pl oraz www.gofin.pl.

⁷² Dz. U. z 2020 r. poz. 1740, ze zm. (dalej: kc).

⁷³ Art. 115 kc zmieniony przez art. 1 ust. 3 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy otoczenia prawnego przedsiębiorców (Dz. U. z 2016 r. poz. 2255).

⁷⁴ Decyzje o numerach: PS-VII.993.61-2.2018.ERK, PS-VII.993.181-2.2018.MO, DZŚ.KST.444.5169-2.2017, PS-VII.993.207-2.2018.AW, DZŚ.AW.444.4699-2.2017, DZŚ.MG.442.807.3342-3.2016, DZŚ.MG.442.807.4252-3.2016, DZŚ.MG.442.807.4341-3.2016.

⁷⁵ Na koniec 2018 r. wyniosła 107,4 tys. zł, na koniec 2019 r. – 123,9 tys. zł, na koniec 2020 r. – 189,8 tys. zł.

⁷⁶ Dotyczyło decyzji nr PS-VII.993.6479-4.2018.MG z 16 sierpnia 2019 r.

W latach 2018-2021 (I półrocze) wyegzekwowano łącznie 632 tys. zł⁷⁷ nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego.

(akta kontroli tom I str. 45-46, 519, 521-527)

W Urzędzie nie opracowano pisemnej procedury w zakresie ustalania i dochodzenia nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego. Prowadzono ewidencję wydanych decyzji w sprawie zwrotu nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego, na podstawie której prowadzony był monitoring spłat należności z ww. tytułu. Zgodnie z wyjaśnieniami Dyrektora WPS analiza stanu zadłużenia powinna następować jeden raz w tygodniu.

(akta kontroli tom I str. 520-527, 544, tom III str. 501, 519-521)

Analizą objęto 20 dłużników⁷⁸ oraz 10 decyzji w sprawach dotyczących nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego wydanych przed 1 stycznia 2018 r. przez Marszałka WL, w tym dziewięć dotyczących należności, które były wymagalne na 31 grudnia 2017 r. W dniu 26 lutego 2018 r. we wszystkich sprawach, w których wystąpiły zaległości na koniec 2017 r. sporządzono i wysłano do dłużników⁷⁹ pisma informujące o zmianie wierzyciela należności pieniężnych wynikających ze spraw dotyczących nienależnie pobranych świadczeń wychowawczych, tj. w terminie określonym w art. 28 ust. 2 ustawy z dnia 7 lipca 2017 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z systemami wsparcia rodzin⁸⁰.

Łącznie badaniem objęto 114,6 tys. zł należności z tytułu nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego oraz 17,2 tys. zł ustawowych odsetek za opóźnienie wskazanych w decyzjach wydanych w latach 2017-2021 (I półrocze). W wyniku prowadzonych działań z kwoty 114,6 tys. zł odzyskano 32,1 tys. zł (28%), umorzono 21,7 tys. zł (18,9%), rozłożono na raty 15,7 tys. zł (13,7%), a 45,1 tys. zł (39,4%) pozostawało (na dzień 14 lipca 2021 r.) do wyegzekwowania. Upomnienia wystawiono w 10 przypadkach (z czego w pięciu – 24 czerwca 2021 r.) i objęto nimi 25,1 tys. zł należności głównej oraz 5,4 tys. zł odsetek, zaś tytuły wykonawcze – w trzech przypadkach na łączną kwotę 5,5 tys. zł należności głównej oraz 1,4 tys. zł odsetek za opóźnienie. W drodze egzekucji administracyjnej wyegzekwowano jedną należność w kwocie 500 zł. Proces odzyskiwania nienależnie pobranego świadczenia w sprawach, w których nastąpiło potrącenie lub wpłaty, trwał od 14 dni⁸¹ do trzech lat⁸², a w skrajnym przypadku ponad cztery lata⁸³. Nie występowało do instytucji zagranicznych o odzyskanie nienależnie pobranych świadczeń, ponieważ – jak wyjaśnił Dyrektor WPS – skuteczne pozostawało korzystanie z narzędzi zagwarantowanych w polskim ustawodawstwie, jedynie brak zasobów kadrowych uniemożliwiał terminowe ich stosowanie. Decyzja o przesunięciu w czasie korzystania z pomocy instytucji zagranicznych związana była z niską skutecznością tej procedury w zakresie świadczeń rodzinnych (doświadczenie pracowników ROPS) oraz liczbą zaległych spraw do załatwienia.

(akta kontroli tom I str. 528-543, 546-548, tom III str. 501, 521-522)

W upomnieniach i tytułach wykonawczych wskazywano rachunki bankowe organów właściwych. Dyrektor WPS wyjaśnił, że żaden z obowiązujących przepisów uopp nie określa wprost, gdzie mają być dokonywane zwroty nienależnie pobranego

⁷⁷ W 2018 r. 57,9 tys. zł, w 2019 r. 218,5 tys. zł, w 2020 r. 221,3 tys. zł oraz w I półroczu 2021 r. 134,2 tys. zł.

⁷⁸ Dobór próby nastąpił z uwzględnieniem kryterium daty wydania decyzji dotyczącej nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego (po 1 stycznia 2018 r.), kwoty należności pozostającej do zapłaty oraz występowanie tej należności na koniec kolejnych okresów sprawozdawczych.

⁷⁹ W sprawach tych nie były prowadzone postępowania egzekucyjne na wniosek poprzedniego wierzyciela – Marszałka WL.

⁸⁰ Dz. U. z 2017 r. poz. 1428.

⁸¹ Nr DZŚ.ASZ.444.728-2.2017.

⁸² Nr PS-VII.993.207-1.2018.AO (1159 dni).

⁸³ Nr DZŚ.PS.442.807.2158-2.2016.

świadczenia wychowawczego ustalonego przez wojewodę w procedurze koordynowania świadczeń. Biorąc pod uwagę fakt, że świadczenie wychowawcze przyznawane przez wojewodę wypłaca organ właściwy należało uznać za słuszny pogląd, że dochodzone nienależnie pobrane świadczenia wychowawcze powinno być zwracane na rachunek bankowy organu, który dokonał wypłaty świadczenia.

(akta kontroli tom IV str. 344, 348)

Wszystkie należności wynikające z decyzji wydanych przed 1 stycznia 2018 r. przez Marszałka WL w łącznej kwocie 14,2 tys. zł zostały uregulowane. W jednym przypadku⁸⁴ wyegzekwowanie należności w kwocie 3 tys. zł (w formie potrąceń ze świadczeń) nastąpiło ostatecznie 11 czerwca 2021 r., w tym po upływie terminu przedawnienia należności (1 grudnia 2020 r.) dokonano potrącenia 552,80 zł. Proces odzyskiwania należności trwał ponad cztery lata. Opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli tom I str. 528-543, 546-548, tom II str. 192-216, 536, 546-547)

W 19 sprawach (na 30 poddanych analizie, tj. 63,3%) stwierdzono przypadki: [1] niepodejmowania niezwłocznie działań zmierzających do wyegzekwowania należności budżetu państwa w przypadku braku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego – dotyczyło to zarówno działań informacyjnych, które może podejmować wierzyciel przed wysłaniem upomnienia, jeżeli okres do upływu terminu przedawnienia należności pieniężnej jest dłuższy niż sześć miesięcy, jak też wystawiania upomnień oraz tytułów wykonawczych (17 przypadków), [2] braku rzetelnego monitoringu dokonywania przez organy właściwe potrąceń i rozliczeń wpłat dłużników (trzy przypadki), a także [3] niedochodzenia ustawowych odsetek za opóźnienie (jeden przypadek). Opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli tom I str. 528-543, 546-548, tom II str. 192-233, 235-379, 392-394, 535-598)

W jednej sprawie⁸⁵ w upomnieniu z 24 października 2018 r. wskazano należność pozostającą do zapłaty (2,1 tys. zł) oraz odsetki za opóźnienie (296,82 zł), podczas gdy odsetki określone decyzją z marca 2017 r. zostały umorzone decyzją Marszałka WL z 19 lipca 2017 r. Odsetki nie były dochodzone, a Dyrektor WPS wyjaśnił, że żądanie ww. odsetek w upomnieniu było błędne.

(akta kontroli tom I str. 546, tom II str. 194-203, 535, 544-545)

Nieuregulowane należności z tytułu nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego wyniosły⁸⁶: 107,4 tys. zł na 31 grudnia 2018 r., 123,8 tys. zł na 31 grudnia 2019 r., 189,8 tys. zł na 31 grudnia 2020 r. oraz 309 tys. zł na 30 czerwca 2021 r.

W księgach rachunkowych dysponenta części budżetowej 85/06 oraz Urzędu nie były ujmowane kwoty należności wynikające z wydawanych po 1 stycznia 2018 r. przez Wojewodę decyzji w sprawach nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego. W zbiorczych sprawozdaniach Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych za lata 2018-2020 ujmowane były m.in. dochody z tytułu zwrotu dotacji przyznanych gminom na dofinansowanie wydatków związanych z wypłatą świadczeń wychowawczych oraz z tytułu odsetek od nienależnie pobranych świadczeń wychowawczych⁸⁷. Dyrektor WFiC poinformowała, że należności z tytułu nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego nie są należnościami Wojewody, zatem nie były wykazywane w sprawozdaniach

⁸⁴ Nr DZŚ.PS.442.807.2158-2.2016 – 1534 dni od dnia doręczenia decyzji (30 marca 2017 r.) do dnia ostatniego potrącenia (11 czerwca 2021 r.).

⁸⁵ Nr DZŚ.PS.442.807.2158-2.2016 z 24 marca 2017 r.

⁸⁶ Według rejestrów prowadzonych przez oddział ds. koordynacji.

⁸⁷ Zgodnie z „Analizami dochodów budżetowych za lata 2018-2020”.

dysponenta części. Jedynie wpływy z tytułu nienależnie pobranych świadczeń oraz odsetek przekazywane przez gminy są ujęte w sprawozdaniu Rb-27. Ponadto wyjaśniła, że to gminy wykazują należności w swoich ewidencjach, dlatego też na tej podstawie powinny ujmować je w swoich sprawozdaniach. Podała też, że koszty upomnienia powinny być wpłacone na konto organu właściwego, ponieważ są ściśle związane z konkretną należnością. Urząd w piśmie z 14 czerwca 2017 r.⁸⁸, skierowanym do organów wykonawczych gmin na podstawie art. 175 uofp, przypomniał, w jakich paragrafach klasyfikacji budżetowej powinny być ujmowane wpływy z tytułu nienależnie pobranych świadczeń wypłaconych przez gminę i zwróconych po zakończeniu roku budżetowego, które podlegają przekazaniu do budżetu państwa⁸⁹ oraz odsetki od nienależnie pobranych świadczeń⁹⁰. Powyższe zasady zostały przypomniane w piśmie z 3 sierpnia 2018 r.⁹¹.

(akta kontroli tom I str. 286-344, 519, 521-527, 532, 537-538, 544, tom III str. 529-556)

W trakcie kontroli NIK uzyskano z 21 organów właściwych informacje dotyczące objętych analizą dłużników (m.in. w zakresie stanu zaległości) oraz praktyki związanej z ewidencjonowaniem zdarzeń. Należności wynikające z decyzji Wojewody ujmowane były w ewidencji księgowej⁹² OPS i OPR oraz Urzędu Miasta Łuków i wykazywane w sprawozdaniach Rb-27S⁹³. W czterech OPS i jednym urzędzie gminy⁹⁴ należności nie były ewidencjonowane (decyzje wprowadzone były tylko w programie dziedzinowym, który pełnił w tym przypadku rolę ewidencji pozabilansowej). Ponadto nie w każdej jednostce ujmowane były w ewidencji księgowej dochody związane z dokonywanym – stosownie do art. 25 ust. 7 uopp – potrąceniem nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego z bieżących świadczeń. Według uzyskanych informacji stan należności pozostałych do zapłaty wyniósł łącznie dla objętych sprawdzeniem dłużników 72,6 tys. zł na 31 marca oraz 58 tys. zł na 30 czerwca 2021 r. Dane dotyczące spłat (lub ich braku) należności były zgodne z danymi będącymi w posiadaniu kontrolowanej jednostki.

(akta kontroli tom II str. 3-191)

3.3. Zarządzeniem Nr 202 z 16 lipca 2018 r. Wojewoda powołał Zespół ds. rozpatrywania i opiniowania wniosków o umorzenie, odroczenie terminu płatności lub rozłożenie na raty nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych oraz świadczenia wychowawczego⁹⁵. W skład Zespołu wchodziły trzy osoby – kierownik oddziału ds. koordynacji (Przewodniczący Zespołu), pracownik oddziału ds. koordynacji procedujący wniosek oraz każdorazowo wyznaczany przez Przewodniczącego pracownik merytoryczny oddziału ds. koordynacji. Zgodnie z § 2 ust. 2 zarządzenia nr 202, Zespół, wyrażając opinię dotyczącą rozpatrywanego wniosku, uwzględnia szczególnie uzasadnione okoliczności dotyczące sytuacji rodziny wnioskodawcy, w szczególności: bieżącą sytuację materialną rodziny, bezrobocie u co najmniej jednego z rodziców, sezonowość osiąganych dochodów,

⁸⁸ Nr FC-II.3212.8.8.2017.

⁸⁹ § 291 Wpływy ze zwrotów dotacji oraz płatności, w tym wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem lub wykorzystanych z naruszeniem procedur, o których mowa w art. 184 ustawy, pobranych nienależnie lub w nadmiernej wysokości.

⁹⁰ § 092 Wpływy z pozostałych odsetek (gdy wypłata świadczenia nastąpiła w danym roku budżetowym) albo § 090 Wpływy z odsetek od dotacji oraz płatności: wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem lub wykorzystanych z naruszeniem procedur, o których mowa w art. 184 ustawy, pobranych nienależnie lub w nadmiernej wysokości (gdy wypłata świadczenia nastąpiła w poprzednich latach budżetowych).

⁹¹ Nr FC-II.3212.8.43.2018.

⁹² Nienależnie pobrane świadczenie wychowawcze w § 2910 lub w § 0940 Wpływy z rozliczeń/zwrotów z lat ubiegłych, natomiast odsetki ustawowe za opóźnienie – w § 0900 lub § 0920.

⁹³ Sprawozdanie z wykonania planu dochodów budżetowych samorządowej jednostki budżetowej/jednostki samorządu terytorialnego.

⁹⁴ Dotyczyło ośmiu dłużników.

⁹⁵ Dalej: *zarządzenie nr 202*.

wielodzietność, niepełnosprawność lub długotrwałą chorobę członka rodziny, w szczególności dziecka, samotne wychowywanie dziecka przez jednego z rodziców, pobieranie nauki przez co najmniej jedno dziecko poza miejscem zamieszkania, wystąpienie szczególnych wypadków losowych (np. powódź, pożar, inne klęski żywiołowe, nieszczęśliwy wypadek, zgon). Informacje odnoszące się do przesłanek w cyt. wyżej § 2 ust. 2, zgodnie z § 3 ust. 3 zarządzenia nr 202, zawierał protokół z posiedzenia Zespołu.

(akta kontroli tom II str. 395-399)

W latach 2018-2021 (I półrocze) do Urzędu wpłynęło łącznie 116 wniosków⁹⁶ o przyznanie ulgi w spłacie nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego. Wojewoda wydał w ww. okresie łącznie 51 decyzji o udzieleniu ulgi⁹⁷ oraz pięć decyzji o odmowie jej przyznania⁹⁸. Spłatę należności rozłożono na raty łącznie w 20 przypadkach na kwotę 79 tys. zł należności głównej, zaś umorzenie nastąpiło w 12 przypadkach na kwotę 32,9 tys. zł należności głównej⁹⁹. W 22 sprawach organ umorzył wyłącznie odsetki ustawowe za opóźnienie. Odroczenie terminu płatności należności wystąpiło w jednym przypadku w 2020 r. i dotyczyło kwoty 500 zł. Według stanu na 30 czerwca 2021 r. w rozpatrywaniu pozostawało 60 wniosków, w tym trzy złożone w 2019 r., 16 w 2020 r. i 41 w 2021 r.

(akta kontroli tom II str. 400-405)

Badaniem objęto 22 wnioski o udzielenie ulg w spłacie nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego¹⁰⁰. Na dzień 14 lipca 2021 r. wydano 16 decyzji, zaś w sześciu sprawach postępowanie było w toku. Czas trwania postępowań w sprawach ulg wynosił od 70 dni¹⁰¹ do 925 dni¹⁰² (licząc od dnia wpływu wniosku do LUW do dnia wydania decyzji), przy czym w żadnej ze zbadanych spraw nie zawiadomiono strony o niezafatwieniu sprawy w terminie (opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

We wszystkich sprawach, w których wydano decyzje (16) Zespół sporządził protokoły zawierające m.in. informacje o przesłankach wymienionych w § 2 ust. 2 zarządzenia nr 202. W pięciu sprawach przychyłono się do wniosku strony w całości, w 10 sprawach – w części, natomiast jeden wniosek został zafatwiony odmownie. Umorzono należności w kwocie 11,7 tys. zł oraz rozłożono na raty spłatę należności w wysokości 46 tys. zł. W 12 przypadkach umorzono odsetki od nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego¹⁰³, bez określenia kwot oraz okresu, za jaki je umorzono (opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

Udzielenie ulg nastąpiło przez osoby uprawnione na wniosek stron, wobec których wydane były uprzednio decyzje w sprawie nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego. W 14 na 15 wydanych pozytywnych decyzji organ zgromadził dokumenty dotyczące sytuacji danej rodziny, w tym oświadczenia wnioskodawców oraz opinie OPS i OPR. W jednej sprawie¹⁰⁴ takie dokumenty nie zostały zgromadzone, pomimo wysyłanych wezwań do wnioskodawcy, natomiast organ

⁹⁶ 19 wniosków w 2018 r., 25 w 2019 r., 29 w 2020 r. i 43 w I półroczu 2021 r.

⁹⁷ 15 w 2018 r., osiem w 2019 r., 15 w 2020 r. i 13 w I półroczu 2021 r.

⁹⁸ Cztery w 2020 r. i jedną w I półroczu 2021 r.

⁹⁹ W przypadku czterech decyzji (trzech wydanych w 2018 r. oraz jednej wydanej w I półroczu 2021 r.) rozstrzygnięto jednocześnie o umorzeniu w części należności głównej i rozłożeniu na raty pozostałej do spłaty kwoty należności głównej.

¹⁰⁰ Siedem z 2018 r. i po pięć z lat 2019-2021 (I półrocze).

¹⁰¹ Nr PS-VII.993.834-4.2019.MB (od wpływu wniosku 24 marca 2020 r. do wydania decyzji 2 czerwca 2020 r.).

¹⁰² Nr DZŚ.MB.444.5169-2.2017 (od wpływu wniosku 6 grudnia 2018 r. do wydania decyzji 18 czerwca 2021 r.).

¹⁰³ W tym w dziewięciu sprawach jednocześnie udzielono ulgi w innych zakresie (umorzenie należności – dwie sprawy, rozłożenie spłaty należności na raty – cztery sprawy, umorzenie należności w części i rozłożenie pozostałej części na raty – trzy sprawy).

¹⁰⁴ Nr DZŚ.MB.444.5169-2.2017.

udzielił ulgę w postaci: umorzenia odsetek po dniu wydania decyzji (18 czerwca 2021 r.), rozłożenia na raty należności w kwocie 1,5 tys. zł oraz odsetek w kwocie 260,08 zł naliczonych na dzień wydania decyzji z 17 lipca 2018 r. w sprawie zwrotu nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego. Ponadto w jednej sprawie¹⁰⁵ (na 16) wydano decyzję w sprawie rozłożenia spłaty należności na raty, tj. niezgodnie z zakresem przedmiotowym wniosku. Opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli tom I str. 193-194, tom II str. 406-557)

Decyzje wydawane były m.in. na podstawie przepisów uopp¹⁰⁶ oraz kpa¹⁰⁷ i nie zawierały informacji na temat skutków prawnych zaprzestania spłacania rat. Dyrektor WPS poinformował, że nie kierowano zapytań do ministra właściwego ds. rodziny, jak i ministra właściwego ds. finansów w kwestiach dotyczących udzielania ulg w spłacie nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego, gdyż przyjęto za słuszne rozwiązania oparte o niemalże 13-letnie doświadczenia nabyte podczas realizacji zadania z upoważnienia Marszałka WL. Należności te nie zostały ujęte wprost w katalogu niepodatkowych należności budżetowych o charakterze publicznoprawnym określonym w uofp. Według Dyrektora WPS w sprawach tych mają zastosowanie przepisy kpa, natomiast nie stosuje się Ordynacji podatkowej, bowiem gdyby wolą ustawodawcy było odesłanie do przepisów tej ustawy zawarłby stosowną delegację w ustawie źródłowej (tj. uopp). Regulacje prawne ujęte w rozdziale 4 uopp stanowią, zdaniem Dyrektora WPS, samodzielną podstawę prawną do zastosowania przewidzianych w nich ulg w spłacie ww. należności.

(akta kontroli tom II str. 406-534, tom III str. 502, 522, tom IV str. 345, 349-350)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W 17 sprawach (na 30 objętych analizą, tj. 56,7%) na łączną kwotę zaległości 77,8 tys. zł nie podejmowano niezwłocznie działań zmierzających do wyegzekwowania należności budżetu państwa w przypadku braku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego, w tym:
  - a) w 14 sprawach podjęto z opóźnieniem działania informacyjne, tj. po dziewięciu miesiącach od otrzymania przez Urząd akt dwóch spraw z 2017 r.¹⁰⁸ oraz po upływie od 89 do 761 dni po dniu doręczenia decyzji dotyczącej zwrotu należności (lub wpływu do LUW ostatecznej decyzji SKO) w przypadku 12 spraw¹⁰⁹;
  - b) w sześciu przypadkach upomnienia zostały wystawione po upływie od dwóch miesięcy po odebraniu pisma o działaniach informacyjnych do roku i czterech miesięcy od odebrania takiego pisma, a w skrajnym przypadku – po upływie dwóch lat od doręczenia decyzji, po roku od odebrania pisma informującego¹¹⁰;

¹⁰⁵ Nr PS-VII.993.1057-4.2018.MB.

¹⁰⁶ M. in. art. 16 ust. 10 oraz art. 25 ust. 10.

¹⁰⁷ Art. 104, art. 107 § 1 i 3 oraz art. 127a.

¹⁰⁸ Nr DZŚ.PS.442.807.2158-2.2016 (246 dni) i nr DZŚ.ASZ.444.614-2.2017 (254 dni).

¹⁰⁹ Nr DZŚ.ASZ.444.4699-1.2017 (89 dni), nr DZŚ.MG.444.718-2.2017 (126 dni), nr PS-VII.993.663-2.2018.MG (148 dni), nr PS-VII.993.6479-4.2018.MG (229 dni), nr DZŚ.MG.442.807.3342-3.2016 (367 dni), nr DZŚ.MG.444.733-3.2017 (457 dni), nr DZŚ.MG.442.807.4252-3.2016 (559 dni od wpływu ostatecznej decyzji SKO), nr PS-VII.993.207-1.2018.AO (585 dni), nr DZŚ.MG.444.4999-2.2017 (602 dni), nr DZŚ.MG.444.5193-2.2017 (608 dni), nr DZŚ.MG.442.807.4341-3.2016 (743 dni), nr DZŚ.MG.444.841-3.2017 (761 dni).

¹¹⁰ Nr DZŚ.MG.442.807.4341-3.2016 (64 dni), nr DZŚ.MG.444.733-3.2017 i nr DZŚ.MG.444.5193-2.2017 (119 dni), nr DZŚ.MG.444.4999-2.2017 (164 dni), nr DZŚ.MG.444.718-2.2017 (490 dni, tj. rok i cztery miesiące) oraz nr DZŚ.MG.442.807.3342-3.2016 (367 dni od odebrania pisma; upomnienie wysłano 8 marca 2021 r., po dwóch latach od doręczenia decyzji w dniu 5 marca 2019 r.).

- c) w trzech sprawach działania windykacyjne nie zostały podjęte, natomiast od dnia doręczenia decyzji upłynęły: trzy miesiące do dnia spłaty¹¹¹ oraz od czterech do pięciu miesięcy do 14 lipca 2021 r.¹¹²;
- d) w dwóch sprawach nie wystawiono tytułów wykonawczych pomimo odbioru przez dłużników upomnień zawierających wezwanie do wykonania obowiązku z zagrożeniem skierowania sprawy na drogę postępowania egzekucyjnego i braku uregulowania należności. Dotyczyło to sprawy z 2017 r.¹¹³, w której upomnienie na kwotę 2,1 tys. zł (należność główna) zostało doręczone 31 października 2018 r. oraz sprawy z 2018 r.¹¹⁴, w której upomnienie dotyczące należności w kwocie 8,5 tys. zł zostało doręczone 21 listopada 2018 r. W sprawie z 2017 r. należność została odzyskana w wyniku potrąceń – ostatecznie 11 czerwca 2021 r., tj. po ponad dwóch latach i siedmiu miesiącach od dnia doręczenia upomnienia, natomiast w sprawie z 2018 r. po czterech miesiącach po doręczeniu upomnienia wpłynął wniosek strony o umorzenie należności (25 marca 2019 r.).

Zgodnie z art. 25 ust. 8 uopp, nienależnie pobrane świadczenie wychowawcze podlega egzekucji w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Stosownie do przepisów uopea: wierzyciel powinien podjąć czynności zmierzające do zastosowania środków egzekucyjnych (art. 6 § 1), a przed podjęciem tych czynności wierzyciel może podejmować działania informacyjne wobec zobowiązanego zmierzające do dobrowolnego wykonania przez niego obowiązku (art. 6 § 1b). Z kolei postępowanie egzekucyjne może być wszczęte dopiero po upływie 7 dni od dnia doręczenia upomnienia (art. 15 § 1 zdanie drugie), na podstawie wystawionego przez wierzyciela tytułu wykonawczego, sporządzonego według ustalonego wzoru (art. 26 § 1). Stosownie do § 2 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 30 grudnia 2015 r. w sprawie postępowania wierzycieli należności pieniężnych¹¹⁵, wierzyciel jest obowiązany do systematycznej kontroli terminowości zapłaty należności pieniężnych. W myśl § 7 ust. 1 rozporządzenia z 2015 r., wierzyciel przesyła zobowiązanemu upomnienie: 1) niezwłocznie, w szczególności jeżeli: a) łączna wysokość należności pieniężnych wraz z odsetkami z tytułu niezapłacenia w terminie należności pieniężnych przekroczy dziesięciokrotność kosztów upomnienia i nie zostały podjęte działania informacyjne, b) z podjętych działań informacyjnych w sprawie wynika, że obowiązek nie zostanie dobrowolnie wykonany; 2) nie później niż po upływie 21 dni od dnia, w którym po raz pierwszy podjęto działania informacyjne, jeżeli z tych działań wynika, że obowiązek zostanie dobrowolnie wykonany. Ponadto zgodnie z § 3 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 23 lipca 2020 r. w sprawie postępowania wierzycieli należności pieniężnych¹¹⁶ oraz rozporządzenia Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 18 listopada 2020 r. w sprawie postępowania wierzycieli należności pieniężnych¹¹⁷, wierzyciel przesyła zobowiązanemu upomnienie, o ile jest wymagane, w zakresie należności pieniężnej, której wysokość: 1) przekracza dziesięciokrotność kosztów upomnienia: a) niezwłocznie - jeżeli nie zostały podjęte działania informacyjne, b) przed upływem 21 dni od dnia, w którym po raz pierwszy podjęto działanie informacyjne; 2) nie

¹¹¹ Nr PS-VII.993.5696-3.2018.MG - w trakcie kontroli NIK, 7 lipca 2021 r. Urząd ustalił, że należność w kwocie 1 tys. zł została uregulowana 1 lipca 2021 r.

¹¹² Nr PS-VII.993.951-1.2019.MG – kwota 9 tys. zł oraz nr PS-VII.993.573-3.2018.MG – kwota 3,5 tys. zł.

¹¹³ Nr DZŚ.PS.442.807.2158-2.2016.

¹¹⁴ Nr DZŚ.ASZ.444.4699-1.2017.

¹¹⁵ Dz. U. z 2017 r. poz. 1483 – obowiązywało od 1 stycznia 2016 r. do 29 lipca 2020 r. (dalej: *rozporządzenie z 2015 r.*).

¹¹⁶ Dz. U. poz. 1294 – obowiązywało od 30 lipca 2020 r. do 19 lutego 2021 r.

¹¹⁷ Dz. U. poz. 2083 – obowiązywało od 20 lutego 2021 r.

przekracza dziesięciokrotności kosztów upomnienia - przed upływem 6 miesięcy poprzedzających upływ terminu przedawnienia należności pieniężnej. Wysokość kosztów upomnienia w okresie objętym kontrolą nie uległa zmianie i wynosiła 11,60 zł¹¹⁸. W każdym przypadku egzekwowaniu podlegały należności pieniężne przekraczające kwotę 116 zł.

Dyrektor WPS wyjaśnił, że niepodejmowanie lub opieszałość w podejmowaniu działań zmierzających do wyegzekwowania należności spowodowana była wysokim obciążeniem pracą na stanowisku realizującym zadania związane m.in. z monitorowaniem stanu należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń, w tym współpracy z organami właściwymi w zakresie wymiany danych dotyczących stanu zaległości, prowadzeniem tzw. „miękkiej egzekucji”, wystawianiem upomnień i tytułów wykonawczych. Przyczyny niewystawienia tytułu wykonawczego w sprawie z 2017 r. Dyrektor WPS wyjaśnił zbyt dużym obciążeniem liczbą spraw wymagających podjęcia działań windykacyjnych (zwłaszcza w zakresie świadczeń rodzinnych), natomiast w odniesieniu do sprawy z 2018 r. poinformował, że organ miał wiedzę, że dłużnik posiada trudną sytuację rodzinną. Jednocześnie wskazał, że organ koncentrował się na podejmowaniu działań zmierzających do dobrowolnego wykonania obowiązków przez zobowiązanych, bez udziału organów egzekucyjnych, a więc bez konieczności ponoszenia dodatkowych kosztów zarówno przez strony postępowania, jak i wierzyciela na wypadek bezskutecznej egzekucji. Powyższe było uwarunkowane wiedzą o sytuacji danej rodziny.

(akta kontroli tom I str. 533-536, 546-548, tom II str. 192-216, 219-222, 230-233, 235-379, 392-394, 441-467, 535, 537-542, 544-545, 550-551, 554-556, 592-598)

2. Nie prowadzono rzetelnie monitoringu dokonywania przez organy właściwe potrąceń i rozliczeń wpłat dłużników, co skutkowało wystąpieniem przypadków:

- a) potrącenia po upływie terminu przedawnienia kwoty 552,80 zł na poczet należności ustalonej decyzją Marszałka WL¹¹⁹ (jedna sprawa na 30 zbadanych, tj. 3,3%); W związku z odroczeniem terminu płatności ww. należności do końca listopada 2017 r. termin przedawnienia należności zaczął biec na nowo od 1 grudnia 2017 r. i upłynął 1 grudnia 2020 r. Po tym dniu (w okresie od 18 grudnia 2020 r. do 11 czerwca 2021 r.) dokonane zostały przez OPS potrącenia na łączną kwotę 552,80 zł.

Stosownie do art. 25 ust. 4 uopp, należności z tytułu nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat, licząc od dnia, w którym decyzja o ustaleniu i zwrocie nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego stała się ostateczna. Zgodnie zaś z art. 25 ust. 5 pkt 1 uopp, bieg przedawnienia przerywa odroczenie terminu płatności należności, przy czym po przerwaniu biegu terminu przedawnienia biegnie on na nowo od dnia następującego po dniu odroczenia terminu płatności należności.

Dyrektor WPS w wyjaśnieniach potwierdził fakt spłaty należności po upływie terminu przedawnienia. Jednocześnie poinformował, że dane zawarte w prowadzonych przez oddział ds. koordynacji rejestrach decyzji ustalających nienależnie pobrane świadczenie wychowawcze (m.in. daty wydania decyzji w sprawie ulgi, podjęcia czynności zmierzających do wyegzekwowania np. upomnień i tytułów wykonawczych) umożliwiają monitorowanie stanu zaległości i upływu terminów przedawnienia. Ponadto na spotkaniach szkoleniowych w 2018 r. i 2019 r. oraz w pismach z 2021 r. sformułowano

¹¹⁸ Rozporządzenie Ministra Finansów z 11 września 2015 r. w sprawie wysokości kosztów upomnienia skierowanego przez wierzyciela do zobowiązanego przed wszczęciem egzekucji administracyjnej (Dz.U. poz. 1526).

¹¹⁹ Nr DZŚ.PS.442.807.2158-2.2016.

szczegółowe wytyczne dla organów właściwych dotyczące współpracy w dochodzeniu nienależnie pobranych świadczeń w ramach kszs. Stwierdził też, że był to jedyny stwierdzony przez NIK przypadek potrącenia po upływie terminu przedawnienia.

(akta kontroli tom I str. 535-536, 546, tom II str. 192-216, 536, 546-547)

- b) zaniżeniem kwoty odsetek ustawowych w dwóch sprawach – łącznie o 43,44 zł:
- nr DZŚ.WF.444.234-2.2017 – odzyskano 15,15 zł odsetek, tj. w wysokości określonej na dzień wydania decyzji (9 czerwca 2017 r.), podczas gdy zwrot świadczenia wraz z odsetkami nastąpił 4 lipca 2018 r., tj. po 380 dniach od dnia wydania decyzji. Prawidłowa kwota odsetek na dzień 4 lipca 2018 r. powinna wynieść 52,74 zł (różnica wynosi 37,59 zł);
  - nr DZŚ.ASZ.444.614-2.2017 w dniu 27 stycznia 2020 r. odzyskano w wyniku potrącenia 125,23 zł odsetek, podczas gdy prawidłowa kwota powinna wynieść 131,08 zł (różnica wynosi 5,85 zł).

Zgodnie z art. 25 ust. 9 zdanie drugie uopp odsetki są naliczane od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu wypłaty świadczenia wychowawczego do dnia spłaty. Dyrektor WPS powyższy fakt wyjaśnił wysokim obciążeniem pracą na stanowisku realizującym zadania związane m.in. z monitorowaniem stanu należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń (rodzinnych oraz świadczenia wychowawczego), w tym współpracy z organami właściwymi w zakresie wymiany danych dotyczących stanu zaległości. Stwierdził, że po 1 stycznia 2018 r. weryfikacji pod kątem podjęcia działań zmierzających do wyegzekwowania należności wymagało 607 decyzji Marszałka WL ustalających nienależnie pobrane świadczenia (w tym 94 decyzje dotyczyły świadczenia wychowawczego – przyp. własny). Ponadto, z uwagi na konieczność niwelowania zaległych spraw (niezakończonych przed 31 grudnia 2017 r.), jak również bieżącą realizację spraw, które w 2019 r. *lawinowo zaczęły wpływać* do Urzędu po zniesieniu kryterium dochodowego (wpłynęło 8475 wniosków o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego wyłącznie za okres świadczeniowy 2019/2021) *nie było realnej możliwości przesunięcia innych pracowników do wsparcia zadania związanego z dochodzeniem nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego.*

(akta kontroli tom I str. 536, 546, tom II str. 217-222, 537, 547-550)

3. W sprawie nr DZŚ.WF.444.1109-2.2017 nie dochodzono odsetek ustawowych w wysokości 263,60 zł, pomimo że były wymagalne i nie zostały objęte ratami, na jakie została rozłożona należność główna w kwocie 3,5 tys. zł decyzją Wojewody z 8 listopada 2018 r.¹²⁰.

Stosownie do art. 25 ust. 9 zdanie pierwsze uopp, kwoty nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego podlegają zwrotowi łącznie z odsetkami ustawowymi za opóźnienie na rachunek bankowy wskazany przez organ właściwy. Dyrektor WPS wyjaśnił, że 26 lipca 2021 r. (w trakcie kontroli) skierowano pismo do OPR z prośbą o potrącenie wymagalnych odsetek ustawowych za opóźnienie z bieżących wypłat świadczenia wychowawczego.

(akta kontroli tom I str. 535-536, 546, tom II str. 223-229, 535-536, 545-546, 558-561)

4. Postępowania w sprawach dotyczących ulg w spłacie nienależnie pobranego świadczenia prowadzono z naruszeniem art. 35 § 3 kpa, zobowiązującym organy administracji publicznej do załatwiania spraw szczególnie skomplikowanych - nie później niż w ciągu dwóch miesięcy od dnia wszczęcia postępowania. W żadnej z 22 spraw z zakresu ulg objętych analizą NIK nie zawiadamiano stron – na podstawie art. 36 § 1 Kpa – o przyczynach zwłoki, nie wskazywano nowego

¹²⁰ Raty zostały uregulowane w wyniku potrąceń (ostatnie potrącenie nastąpiło 13 marca 2020 r.).

terminu załatwienia sprawy, ani nie pouczano o prawie do wniesienia ponaglenia. Od dnia wpływu wniosku do LUW do dnia wydania decyzji postępowania trwały od 70 do 925 dni¹²¹. W przypadku sześciu spraw pozostających w toku na dzień kontroli NIK czas tych postępowań według stanu na 30 czerwca 2021 r. wynosił od 152 do 471 dni od wpływu wniosków¹²². W ośmiu sprawach pierwszą udokumentowaną czynność (wysłanie pisma do OPS/OPR o opinię oraz wezwania do wnioskodawcy o złożenie dokumentów) podjęto przed upływem miesiąca od wpływu wniosku o ulgę (od jednego do 28 dni), natomiast zwłoka wynosząca od 68 do 465 dni) w podjęciu takich czynności wystąpiła w przypadku 14 spraw¹²³. Na czas trwania najdłuższego postępowania (925 dni)¹²⁴ miała wpływ beczynność w 2019 r., w którym nie podjęto żadnej czynności w sprawie. Z kolei w sprawie o najdłuższym czasie trwania (471 dni) wśród spraw niezakończonych na dzień 30 czerwca 2021 r., działania w celu rozpatrzenia wniosku złożonego 16 marca 2020 r. zostały podjęte 24 czerwca 2021 r. (tj. po upływie 465 dni). W jednej ze spraw¹²⁵, pomimo nieprowadzenia dodatkowego postępowania z udziałem strony, decyzja w sprawie rozłożenia na raty spłaty należności została wydana 26 marca 2020 r., tj. po 155 dniach od wpływu wniosku 23 października 2019 r. W tym przypadku organ oparł się na materiale dowodowym zebrany w wcześniejszym postępowaniu w sprawie ulgi oraz aktualnym oświadczeniu wnioskodawcy o braku zmian w sytuacji rodzinnej.

Ponadto w trakcie postępowania w sprawie rozłożenia spłaty należności na raty prowadzonego na wniosek strony złożony 21 kwietnia 2020 r.¹²⁶, w styczniu 2021 r. OPR poinformował LUW o przyznaniu od 23 listopada 2020 r. świadczenia wychowawczego, z którego mogłyby być dokonywane potrącenie, jednak LUW pismem z 18 lutego 2021 r. zwrócił się z prośbą o niedokonywanie potrąceń z uwagi na trwające postępowanie w sprawie rat¹²⁷. Postępowanie w tej sprawie zakończyło się wydaniem decyzji 14 czerwca 2021 r., tj. w trakcie trwania kontroli (po roku i dwóch miesiącach od wpływu wniosku), którą spłatę należności w kwocie 2 tys. zł¹²⁸ rozłożono na cztery raty po 500 zł, płatne od lipca 2021 r. W okresie, gdy postępowanie było w toku, OPR wypłacił łącznie 3,1 tys. zł¹²⁹ świadczenia wychowawczego.

¹²¹ Nr PS-VII.993.834-4.2019.MB (70 dni), nr DZŚ.MB.442.807.3411-4.2016 (74 dni), nr PS-VII.993.1057-4.2018.MB (81 dni), nr DZŚ.MB.444.4818-3.2017 (123 dni), nr PS-VII.993.937-4.2018.MB (143 dni), nr DZŚ.MB.442-807.325-4.2016 (155 dni), nr DZŚ.MB.444.1160-5.2017 (162 dni), nr DZŚ.MB.442-807.325-4.2016 (196 dni), nr DZŚ.MB.442.807.543-6.2016 (218 dni), nr DZŚ.MB.442.807.906-3.2016 (242 dni), nr DZŚ.MB.444-1307-3.2017 (254 dni), nr DZŚ.MB.444.4818-2.2017 (259 dni), nr PS-VII.993.3732-6.2018.MB (271 dni), nr DZŚ.MB.442.807.1812-1.2016 (284 dni), nr PS-VII.993.207-1.2018.MB (419 dni), nr DZŚ.MB.444.5169-2.2017 (925 dni).

¹²² Dotyczyło to wniosków, które wpłynęły: 16 marca 2020 r. (należności zostały ustalone decyzją nr PS-VII.993.4647-3.2018 z 28 lutego 2020 r.), oraz 7, 27 i 29 stycznia 2021 r.

¹²³ Nr DZŚ.MB.444.1160-5.2017 (68 dni), nr PS-VII.993.3732-6.2018.MB (90 dni), nr DZŚ.MB.444.4818-3.2017 (109 dni), nr DZŚ.MB.442-807.325-4.2016 (135 dni), wniosek z 29 stycznia 2021 r. (145 dni), dwa wnioski z 27 stycznia 2021 r. (147 dni), nr DZŚ.MB.444-1307-3.2017 (148 dni), nr DZŚ.MB.442.807.906-3.2016 (156 dni), wniosek z 29 stycznia 2021 r. (159 dni), wniosek z 7 stycznia 2021 r. (167 dni), nr PS-VII.993.207-1.2018.MB (192 dni), nr DZŚ.MB.444.4818-2.2017 (256 dni), wniosek z 16 marca 2020 r. (465 dni).

¹²⁴ Nr DZŚ.MB.444.5169-2.2017.

¹²⁵ Nr DZŚ.MB.442-807.325-4.2016.

¹²⁶ Dotyczyło należności ustalonych decyzją nr PS-VII.993.207.2018 z 17 lipca 2018 r.

¹²⁷ Zgodnie z art. 25 ust. 7 uopp kwoty nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego łącznie z odsetkami ustawowymi za opóźnienie ustalone ostateczną decyzją podlegają potrąceniu z wypłacanego świadczenia wychowawczego, wypłacanych świadczeń rodzinnych, wypłacanych zasiłków dla opiekunów, o których mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2017 r. poz. 2092 oraz z 2019 r. poz. 1818), oraz świadczenia dobry start.

¹²⁸ Odsetki zostały umorzone decyzją z 30 grudnia 2019 r.

¹²⁹ W dniu 23 grudnia 2020 r. 633,40 zł, w dniu 15 stycznia 2021 r. 500 zł, w dniu 15 lutego 2021 r. 500 zł, w dniu 15 marca 2021 r. 500 zł, w dniu 15 kwietnia 2021 r. 500 zł oraz w dniu 14 maja 2021 r. 500 zł.

Przewlekłe prowadzenie postępowań w sprawach ulg miało wpływ na terminowość podejmowania przez wierzyciela skutecznych działań zmierzających do wyegzekwowania należności stanowiących dochód budżetu państwa, jak też dokonywanie potrąceń z bieżących świadczeń.

Dyrektor WPS potwierdził bezczynność w 2019 r. w sprawie nr DZŚ.MB.444.5169-2.2017, zaś brak podjęcia czynności w sprawie nr PS-VII.993.4647-3.2018 wyjaśnił niedopatrzeniem pracownika. Jednocześnie jako przyczynę przewlekłości postępowań oraz braku informowania stron o niezalutwieniu sprawy w terminie wskazał wysokie obciążenie pracą na stanowisku realizującym zadania związane m.in. z prowadzeniem postępowań w sprawach ulg, a także m.in. przepisy wprowadzone ustawą o COVID-19 uniemożliwiające wydanie decyzji innych, aniżeli zgodnych z żądaniem strony.

Zgodnie z art. 15zżs ust. 9 ustawy o COVID-19 (przepis obowiązywał od 31 marca¹³⁰ do 16 maja 2020 r.¹³¹) w okresie, o którym mowa w ust. 1 (tj. zawieszenia biegu terminów na okres stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID), organ lub podmiot może z urzędu wydać m.in. decyzję w całości uwzględniającą żądanie strony.

(akta kontroli tom II str. 406-534, 537-540, 550-551, 554-555, tom III str. 500, 511-515)

5. Nie przekazywano organom właściwym informacji o kwotach odsetek ustawowych za opóźnienie, umorzonych na podstawie 12 decyzji¹³². Przyczyną było niewskazywanie w decyzjach kwot umarzanych odsetek oraz okresu, za jaki je umorzono.

Dyrektor WPS wyjaśnił, że żaden z przepisów uopp *nie obliuguje* do wskazywania w decyzjach kwot umarzanych odsetek. Kontynuowano w tym zakresie praktykę z ROPS w zakresie stosowania zapisu o umorzeniu odsetek w całości, co oznaczało, że *po uzyskaniu przez taką decyzję waloru prawomocności część odsetkowa w ogóle nie istniała*, a ponadto organy odwoławcze nigdy nie zakwestionowały braku określenia wysokości umarzanych odsetek.

Zgodnie z art. 25 ust. 9 zdanie drugie uopp, odsetki są naliczane od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu wypłaty świadczenia wychowawczego do dnia spłaty. Natomiast organ właściwy, który wydał decyzję w sprawie nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego, może umorzyć kwoty nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego łącznie z odsetkami w całości lub w części, odroczyć termin płatności albo rozłożyć na raty, jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności dotyczące sytuacji rodziny (art. 25 ust. 10 uopp). Stosownie do § 11 rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 13 września 2017 r. sprawie rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej¹³³, odsetki od należności i zobowiązań,

¹³⁰ Art. 1 pkt 14 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. poz. 568, ze zm.).

¹³¹ Art. 46 pkt 20 ustawy z dnia 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenieniem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz. U. poz. 875, ze zm.).

¹³² DZŚ.MB.442.807.906-3.2016, DZŚ.MB.442.807.1812-1.2016, PS-VII.993.1057-4.2018.MB, DZŚ.MB.444-1307-3.2017, DZŚ.MB.444.4818-2.2017, DZŚ.MB.444.5169-2.2017, DZŚ.MB.442.807.3411-4.2016, DZŚ.MB.442.807.543-6.2016, DZŚ.MB.442-807.325-4.2016, PS-VII.993.937-4.2018.MB, PS-VII.993.834-4.2019.MB, DZŚ.MB.444.1160-5.2017.

¹³³ Dz. U. z 2020 r. poz. 342.

w tym również tych, do których stosuje się przepisy dotyczące zobowiązań podatkowych, ujmuje się w księgach rachunkowych w momencie ich zapłaty, lecz nie później niż pod datą ostatniego dnia kwartału w wysokości odsetek należnych na koniec tego kwartału.

W ocenie NIK, spłata należności, o której mowa w cyt. wyżej art. 25 ust. 9 zdanie drugie uopp jest kasowym wykonaniem ciężącego na dłużniku obowiązku na dzień wpłaty. Wierzyciel (w tym przypadku Wojewoda) ma jednak prawo do rezygnacji z należnych mu kwot i zwolnienia dłużnika z obowiązku zapłaty, podejmując decyzję o umorzeniu zgodnie z art. 25 ust. 10 w związku z art. 16 ust. 10 uopp. W przypadku umorzenia ww. odsetek naliczane one powinny być od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu wypłaty świadczenia wychowawczego do dnia podjęcia decyzji w przedmiocie ww. umorzenia. Niewskazywanie kwoty umarzanych odsetek oraz okresu ich naliczenia skutkowało tym, że dane w ww. zakresie nie były przekazywane do organów właściwych celem ujęcia w ewidencji księgowej zdarzenia związanego z umorzeniem i dokonania odpisu odsetek w wysokości na dzień ich umorzenia.

(akta kontroli tom II str. 406-410, 417-424, 428-433, 464-471, 477-484, 489-490, 529-534, 538, 552-553)

6. Wydano decyzję 18 czerwca 2021 r nr DZŚ.MB.444.5169-2.2017, w której m.in. rozłożono spłatę należności w kwocie 1,5 tys. zł na raty pomimo, że wnioskodawca nie przedłożył dokumentów potwierdzających aktualną sytuację rodziny. Wezwanie z 17 grudnia 2018 r. do uzupełnienia podania o wymagane dokumenty zawierało pouczenie o skutkach niezastosowania się do obowiązku złożenia dokumentów w terminie 14 dni od dnia otrzymania wezwania, nie zostało odebrane w terminie i 7 stycznia 2019 r. zwrócone do nadawcy Wnioskodawca nie odbierał korespondencji pod adresem wskazanym we wniosku z 3 grudnia 2018 r. (Międzyrzec Podlaski) oraz ustalonym przez organ (Pionki), a także nie informował organu o ewentualnej zmianie adresu (według Miejskiego OPS w Międzyrzeczu Podlaskim z 17 lutego 2020 r. wnioskodawczyni nie mieszkała pod wskazanym adresem). Decyzja została skierowana na adres w Międzyrzeczu Podlaskim i tam odebrana.

Stosownie do art. 44 § 4 kpa, doręczenie uważa się za dokonane z upływem ostatniego dnia okresu, o którym mowa w § 1, a pismo pozostawia się w aktach sprawy. Ponadto zgodnie z art. 41 § 1 kpa, w toku postępowania strony oraz ich przedstawiciele i pełnomocnicy mają obowiązek zawiadomić organ administracji publicznej o każdej zmianie swojego adresu, a w razie zaniedbania obowiązku określonego w § 1 doręczenie pisma pod dotychczasowym adresem ma skutek prawny (art. 41 § 2 kpa). Zdaniem NIK, wobec nieuzupełnienia podania w terminie określonym w wezwaniu z 17 grudnia 2018 r., wniosek z 3 grudnia 2018 r. (wpływ do Urzędu – 6 grudnia 2018 r.) powinien zostać pozostawiony bez rozpoznania. Do dnia wydania decyzji Urząd nie otrzymał od wnioskodawcy dowodów potwierdzających bieżącą sytuację rodziny.

Dyrektor WPS jako przyczynę braku pozostawienia bez rozpoznania wniosku o udzielenie ulgi wskazał wysokie obciążenie pracą na stanowisku realizującym zadania związane m.in. z prowadzeniem postępowań w sprawach ulg. Jednocześnie przyznał, że w sprawie nie zgromadzono szczegółowych danych dotyczących sytuacji materialno-bytowej rodziny, jednak we wniosku zawarte były wystarczające informacje dotyczące tej sytuacji, do uznania, że zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności dotyczące sytuacji rodziny. Ponadto rodzaj zastosowanej ulgi (raty) nie wyeliminował zwrotu do budżetu państwa

ustalonego nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego, a wydanie decyzji spowodowało przerwanie biegu terminu przedawnienia tej należności.

Postępowanie w tej sprawie trwało 925 dni, a zwrot nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego nastąpił w części (552,80 zł) po upływie terminu przedawnienia (por. pkt 2a i 4 niniejszej sekcji).

(akta sprawy tom II str. 406, 441-467, 537-538, 550-551)

7. Udzielono ulgi w spłacie należności niezgodnie z zakresem przedmiotowym wniosku strony z 8 października 2018 r. Decyzją nr PS-VII.993.1057-4.2018.MB z 28 grudnia 2018 r. m.in. rozłożono spłatę należności w kwocie 500 zł na raty, podczas gdy strona wniosła wyłącznie o umorzenie „całości bądź części” nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego.

Zgodnie z art. 61 § 1 kpa, postępowanie administracyjne wszczyna się na żądanie strony lub z urzędu. Żądanie wszczęcia postępowania jest żądaniem uruchomienia i przeprowadzenia postępowania co do istoty (merytorycznego rozpatrzenia tej sprawy) i rozstrzygnięcia jej decyzją merytoryczną. Skutkiem prawnym procesowego oświadczenia woli jest zatem obowiązek ustosunkowania się przez organ do zawartego w nim żądania¹³⁴. W aktach sprawy nie było dowodów świadczących o zmianie zakresu żądania przez wnioskodawcę lub prowadzeniu przez organ dodatkowych wyjaśnień z udziałem strony (np. na podstawie art. 50 § 1 kpa).

Dyrektor WPS wyjaśnił, że dotychczasowa praktyka sprowadzała się do rozstrzygnięcia o ulgach zgodnie z wnioskami stron, jednak zastosowanie wykładni odmiennej nie stoi w opozycji do obowiązujących przepisów, a konieczność złożenia kolejnego w sprawie podania pozostawałoby wbrew naczelnej zasadzie szybkości i prostoty postępowania administracyjnego, zasadzie prowadzenia postępowania w sposób budzący zaufanie do jego uczestników do władzy publicznej czy zasadzie uwzględnienia z urzędu interesu społecznego i słusznego interesu strony.

(akta kontroli tom II str. 406-408, 421-427, 538, 553-554)

OCENA CZĄSTKOWA

W Urzędzie prawidłowo ustalano podlegające zwrotowi kwoty nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego, w tym odsetki ustawowe za opóźnienie od momentu ich naliczania przy wykorzystaniu programu dziedzinowego. Ewidencje zapewniające monitorowanie zaległości z ww. tytułu prowadzono rzetelnie oraz współpracowano z organami właściwymi w ustalaniu stanu należności. Udzielenie ulgi w spłacie należności podejmowano, poza jednym wyjątkiem, na podstawie kompletnych wniosków i uzasadniały je okoliczności dotyczące sytuacji rodziny. Postępowania administracyjne były jednak prowadzone z naruszeniem terminów oraz obowiązku zawiadomienia strony o niezakończonym w terminie, a działania zmierzające do wyegzekwowania należności budżetu państwa w przypadku braku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego nie były podejmowane niezwłocznie. Pozostałe nieprawidłowości polegały m.in. na nieprowadzeniu rzetelnie monitoringu dokonywania przez organy właściwe potrąceń i rozliczeń wpłat dłużników oraz nieprzekazywaniu tym organom informacji o kwotach umorzonych odsetek ustawowych.

¹³⁴ Por. Kmiecik Zbigniew R., Wszczęcie ogólnego postępowania administracyjnego, LEX 2014.

4. Nadzór i monitorowanie zadania związanego z realizacją świadczeń wychowawczych przez organy właściwe

Opis stanu faktycznego

4.1. Wojewoda monitorował realizację świadczeń wychowawczych poprzez przekazywanie, przy wykorzystaniu Centralnej Aplikacji Statystycznej¹³⁵ w cyklu kwartalnym, zbiorów centralnych otrzymanych od organów właściwych (bez możliwości ingerencji w ich treść), zgodnie ze wskazówkami zamieszczanymi w CAS oraz w terminach określonych w pismach MRPiPS. Ponadto z pozycji organu ustalającego prawo do świadczenia wychowawczego w ramach kszs była zasilana Centralna Baza Beneficjentów (CBB – rejestr centralny) o dane wskazane w art. 14 ust. 2 uopp. Baza ta pozwala na wyeliminowanie przypadków pobierania świadczenia w kilku miejscach jednocześnie. Oddział ds. koordynacji prowadził miesięczny monitoring spraw generowany w systemie dziedzinowym (przekazywany przez CAS) oraz monitoring niezłaławionych spraw i wydanych rozstrzygnięć (przekazywany w formie arkuszy kalkulacyjnych do DKSZS MRPiPS/MRiPS za pośrednictwem poczty elektronicznej). Sporządzano również i przekazywano przez CAS miesięczne sprawozdanie DSZ-UW „Liczba niezłaławionych i wpływających wniosków/spraw z zakresu świadczenia wychowawczego i świadczeń rodzinnych w związku z kszs”. Dyrektor WPS wyjaśnił, że nie tworzono odrębnej procedury związanej z monitorowaniem realizacji świadczenia wychowawczego, gdyż przepisy prawa nie wprowadzają obowiązku w tym zakresie.

(akta kontroli tom I str. 545, tom III str. 93-98, 501, 518-519)

Wojewoda egzekwował, określony w art. 30 ust. 1 i 1a uopp oraz § 2 ust.1 rozporządzeń MRPiPS w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu świadczenia wychowawczego¹³⁶, obowiązek sporządzania i przekazywania ww. sprawozdań. Na 20 sprawozdań gmin objętych weryfikacją w jednym przypadku stwierdzono przekazanie przez Gminę Wólka sprawozdania za kwiecień 2020 r. cztery dni po terminie. Kierownik oddziału planowania i analiz w WPS wyjaśniła, że w przypadku nieprzekazania przez jednostki sprawozdania w terminie pracownik Urzędu kontaktuje się telefonicznie z jednostką. Wojewoda weryfikował dane zawarte w sprawozdaniach przedkładanych przez organy właściwe pod względem finansowym – porównywał je z planem finansowym na dany rok oraz wysokością przekazanych środków finansowych poszczególnym gminom (w tym na świadczenia wychowawcze oraz koszty obsługi).

Wojewoda sporządzał i przekazywał do ministra właściwego ds. rodziny zbiorcze miesięczne sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykorzystaniem systemu CAS i udostępnionych w nim formularzy sprawozdań. W jednym przypadku z 10 wybranych losowo sprawozdań zbiorczych stwierdzono, że sprawozdanie przekazano nieterminowo¹³⁷. Kierownik oddziału planowania i analiz wyjaśniła, że w WPS sprawozdanie za sierpień 2019 r. zostało sporządzone i przekazane do podpisu 17 września 2019 r., jednak stwierdzono błąd w sprawozdaniu jednej z gmin. Z uwagi na nieobecność w pracy pracownika urzędu tej gminy,

¹³⁵ Dalej: CAS.

¹³⁶ Rozporządzenie z dnia 28 września 2017 r. (Dz. U. poz. 1813) obowiązywało do 30 czerwca 2019 r. – dalej: *rozporządzenie z 2017 r.* Od 1 lipca 2019 r. obowiązywało rozporządzenie z dnia 18 czerwca 2019 r. (Dz. U. poz. 1179) – dalej: *rozporządzenie z 2019 r.*

¹³⁷ Dotyczyło to sprawozdania za sierpień 2019 r., które przekazano 23 września 2019 r. (poniedziałek), po terminie 20 września 2019 r., który wypadał w piątek.

odpowiedzialnego za sporządzenie sprawozdania, a także modyfikacje systemu dokonywane w okresie od 28 sierpnia do 22 września 2019 r. korekta została dokonana 23 września 2019 r.

(akta kontroli tom I str. 545, tom III str. 3, 99-163)

Analiza Rocznych Planów Kontroli LUW na lata 2018-2021 wykazała, że zagadnienia dotyczące świadczenia wychowawczego były przedmiotem łącznie 111 zaplanowanych kontroli¹³⁸. W planach tych ujęto także 45 kontroli WFiC w zakresie prawidłowości wydatkowania środków z dotacji celowych na realizację zadań z zakresu administracji rządowej oraz prawidłowości pobierania i odprowadzania dochodów budżetowych związanych z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej. Kontrole prowadzono w OPS oraz urzędach gmin (miast).

Analiza 56 wystąpień pokontrolnych sporządzonych po kontrolach WPS wykazała, że kwestie związane z kszs ograniczały się do danych statystycznych w zakresie m.in. liczby wniosków przekazanych do MWL/Wojewody oraz liczby decyzji i innych rozstrzygnięć wydanych przez te organy. Jednostkowe ustalenia dotyczyły np. nieterminowego przekazania wniosku, czy braku ustaleń pod kątem ewentualnego zastosowania przepisów o kszs. Nie weryfikowano natomiast, w jaki sposób odbywa się postępowanie w związku z otrzymanymi przez daną jednostkę decyzjami Wojewody w sprawie zwrotu nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego. W trakcie kontroli prowadzonych przez WFiC nie dokonywano ustaleń w zakresie prawidłowości ujmowania w ewidencji księgowej zdarzeń na podstawie wydawanych przez Wojewodę w ramach kszs m.in. decyzji w sprawie zwrotu nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego oraz decyzji ulgowych w sprawach przedmiotowych należności, a także monitorowania tych należności i dokonywania potrąceń zgodnie z art. 25 ust. 7 uopp (opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli tom III str. 175-285, 342-389, 391-392, 502, 522-524, 529-538)

4.2. W oddziale ds. koordynacji wyodrębniono grupę pracowników realizujących zadania związane z wymianą informacji (druków, formularzy) z instytucjami zagranicznymi w formie elektronicznej za pośrednictwem EESSI lub w formie papierowej (np. w przypadku Konfederacji Szwajcarskiej). Z kolei współpraca Urzędu z MRPiPS/MRiPS, poza prowadzeniem monitoringu oraz przekazywaniem sprawozdań przez LUW, polegała m.in. zgłoszeniu potrzeb szkoleniowych (w styczniu 2018 r.) oraz kadrowych (w maju 2018 r.), przekazywaniu przez Wojewodę w latach 2018-2020 informacji o planowanych i zrealizowanych działaniach zmierzających do wyeliminowania zaległości w ramach planu naprawczego¹³⁹ oraz propozycji zmian legislacyjnych, mających na celu usprawnienie obsługi spraw¹⁴⁰. W styczniu 2018 r. Urząd otrzymał z MRPiPS interpretacje i wytyczne kierowane do gmin oraz ROPS, w marcu 2018 r. dokument „Zasady współpracy organów właściwych (tj. wójtów, burmistrzów i prezydentów miast i wojewodów w sprawach świadczeń wychowawczych i świadczeń rodzinnych realizowanych w związku z przepisami o kszs w Unii Europejskiej”, w lipcu 2019 r. procedurę współpracy organów właściwych i wojewodów określającą zasady przyznawania świadczenia wychowawczego w związku ze zmianami w uopp. Ponadto odbywały się spotkania z kierownictwem DKSZS MRPiPS/MRiPS.

(akta kontroli tom III str. 2-3, 5-74, 510)

¹³⁸ W tym 59 kontroli zaplanowanych przez WPS oraz 52 zaplanowanych przez WFiC.

¹³⁹ Plan naprawczy został opracowany w związku z ustaleniami podjętymi na konwencji wojewodów, który miał miejsce 20 kwietnia 2018 r. i przekazany w maju 2018 r. do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz MRPiPS.

¹⁴⁰ Pismo nr PS-VII.002.15.2020 z 28 października 2020 r.

W Urzędzie zostały podjęte działania mające na celu m.in. ustalenie zasad współpracy z organami właściwymi m.in: organizowano spotkania (szkolenia) z przedstawicielami OPS¹⁴¹, a także przekazywano zalecenia i wytyczne¹⁴². Współpraca z organami właściwymi oraz OPS i OPR odbywała się na bieżąco w poszczególnych sprawach w związku z ustalaniem stanu zaległości/dokonanych spłat nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego. Nie udzielano organom właściwym wyjaśnień dotyczących sposobu ewidencjonowania zdarzeń związanych m.in. z ustalaniem przez Wojewodę nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego, gdyż – jak podała Dyrektor WFiC – zadania związane z ustalaniem nienależnie pobranych świadczeń oraz ich zwrotem są realizowane przez gminy od wielu lat, natomiast te wynikające z koordynacji nie są traktowane przez obowiązujące przepisy w odmienny sposób. Przekazywane były natomiast wyjaśnienia dotyczące sposobu klasyfikowania wydatków z tytułu nienależnie pobranych świadczeń¹⁴³.

(akta kontroli tom III str. 3-4, 75-92, 501, 518-519, 529-530, 532-537, 541-556)

4.3. W Urzędzie nie przeprowadzono kontroli wewnętrznych w zakresie realizacji zadań związanych z kszs. W 2018 r. zrealizowano czynność doradczą, której celem była ocena kszs w LUW oraz przedstawienie propozycji usprawnień w ww. obszarze. Sformułowano zalecenia, dotyczące m.in. zwiększenia zatrudnienia (w celu wyprowadzenia zaległości oraz realizacji zadań na bieżąco), zmiany lokalizacji pomieszczeń biurowych dla oddziału ds. koordynacji, zwiększenia ilości szkoleń z zakresu obsługi systemu oraz zmiany organizacji pracy. Podjęto działania w celu ich realizacji, m.in.: oddział ds. koordynacji przeniesiony został do nowej lokalizacji (zapewniającej odpowiednie warunki pracy i możliwość obsługi interesantów), systematycznie organizowano szkolenia, w tym z obsługi programu dziedzinowego. Największe problemy dotyczyły wzmocnienia etatowego ww. komórki. Urząd nie otrzymał dodatkowych środków finansowych w budżecie na zatrudnienie, natomiast środki z rezerw celowych (otrzymane w 2018 r. i 2019 r.) pozwoliły na okresowe zatrudnienie osób oraz wypłatę dodatków zadaniowych. Zdaniem Dyrektora WPS, nie dało to możliwości planowania efektywnej pracy. Potrzeby etatowe były zgłaszane do MRPiPS, jednak prowadzone analizy liczby wydawanych decyzji przez poszczególne urzędy wojewódzkie nie wskazywały na potrzebę dodatkowego zatrudnienia. Analizy te, zdaniem Dyrektora WPS, nie uwzględniały jednak zaległości, które zostały przejęte od marszałków województw oraz specyfiki poszczególnych urzędów wojewódzkich i liczby osób zatrudnionych do realizacji zadania¹⁴⁴.

(akta kontroli tom III str. 164-175, 390, 499-500, 507-511)

4.4. W latach 2018-2020 wpłynęło sześć skarg¹⁴⁵ na realizację przez WPS zadań dotyczących kszs, z czego trzy dotyczyły spraw, w których wnioski wpłynęły do ROPS przed końcem 2017 r. Przedmiotem skarg była m.in. przewlekłość postępowania, utrudniony kontakt telefoniczny, ograniczona liczba dni na bezpośrednią obsługę klienta oraz nieotrzymanie informacji o przyznanym świadczeniu wychowawczym. W wyniku rozpatrzenia skarg, w czterech przypadkach udzielono skarżącym wyjaśnień, zaś dwie skargi uznano za

¹⁴¹ W kwietniu 2018 r. i w czerwcu 2019 r.

¹⁴² M.in. pisma nr PS-VII.021.3.2018 z 9 sierpnia 2018 r., nr PS-VII.990.1.2019 z 14 stycznia 2019 r., nr PS-VII.990.1.2021.AG z 20 stycznia 2021 r., nr PS-VII.990.2.2021.AG z 29 stycznia 2021 r. oraz nr PS-VII.990.3.2021 z 24 marca 2021 r.

¹⁴³ Nr FC-II.3212.8.8.2017 z 14 czerwca 2017 r. i nr FC-II.3212.8.43.2018 z 3 sierpnia 2018 r.

¹⁴⁴ Od października do grudnia 2018 r., od lipca do grudnia 2019 r. oraz od lipca do grudnia 2020 r. były to wszystkie soboty.

¹⁴⁵ W tym trzy skargi w 2018 r. (nr PN-VII.1410.14.2018, nr PN-VII.1410.41.2018 i nr PN-VII.1410.69.2018), jedna skarga w 2019 r. (nr PN-VII.1410.89.2019) oraz dwie skargi w 2020 r. (nr PN-VII.1410.8.2020 i nr PN-VII.1410.40.2020).

niezasadne. Nie dopatrzono się niewłaściwego wykonywania zadań przez pracowników WPS, a czas trwania prowadzonych postępowań argumentowano obiektywnymi okolicznościami, tj. dużą liczbą spraw (w tym liczbą wniosków, które wpłynęły do ROPS, a nie zostały rozpatrzone do 31 grudnia 2017 r. oraz nowych spraw, które wpłynęły do Urzędu, szczególnie po zniesieniu od 1 lipca 2019 r. kryterium dochodowego), skomplikowanym charakterem spraw, koniecznością doprecyzowywania i uzupełniania wniosków, kierowania zapytań do polskich i zagranicznych instytucji, a także niskim stanem zatrudnienia pracowników zajmujących się opracowywaniem decyzji do liczby spraw oraz wyłączeniem części pracowników z wykonywanych obowiązków w związku z przejęciem zadania przez Wojewodę. Informowano również o wprowadzaniu rozwiązań organizacyjnych służących polepszeniu obsługi klientów. Do takich rozwiązań zaliczyć należy m.in. wprowadzenie systemu zarządzania ruchem interesantów¹⁴⁶, możliwość umówienia wizyty, wyznaczenie dni i godzin na obsługę osobistą i telefoniczną interesantów oraz udostępnienie na stronie internetowej Urzędu formularza kontaktowego.

(akta kontroli tom I str. 151-153, 277, 283, tom III str. 175, 286-341, 393-394)

Skargi zostały załatwione terminowo, tj. zgodnie z art. 237 § 1 kpa, a zawiadomienia o sposobie ich załatwienia zawierały uzasadnienie faktyczne i prawne, a także pouczenie o treści art. 239, stosownie do art. 238 § 1 kpa.

(akta kontroli tom III str. 335-341, 393-401)

W 2021 r. (do 10 czerwca 2021 r.) nie wpłynęła żadna skarga na działanie organu w zakresie prowadzonych postępowań związanych z kszs.

(akta kontroli tom III str. 175, 393-394)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W okresie objętym kontrolą NIK, poza badaniem spraw w zakresie zastosowania przepisów o kszs i terminowości przekazywania wniosków do Wojewody oraz poza dokonywaniem ustaleń o charakterze statystycznym, nie prowadzono w urzędach obsługujących organy właściwe oraz OPS i OPR¹⁴⁷ kontroli kompletności ewidencjonowania zdarzeń związanych z kszs, np. poprzez weryfikację prawidłowości dokonywania przypisów należności, czy też dokonywania potrąceń na podstawie art. 25 ust. 7 uopp. Z uzyskanych przez NIK w trakcie kontroli informacji z 21 ww. jednostek wynikało m.in., że brakuje jednolitości postępowania w ww. zakresie (opisano w pkt 3.2 niniejszego wystąpienia). Stwierdzono m.in. przypadki nieujmowania w ewidencji księgowej należności z tytułu nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego ustalonych decyzjami Wojewody (decyzje znajdowały się w programie dedykowanym, który pełnił w tym przypadku rolę ewidencji pozabilansowej) oraz dochodów z tytułu zwrotu nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego dokonanego w wyniku potrącenia.

Stosownie do art. 175 ust. 1 pkt 2 i 3 uofp, dysponenci części budżetowych sprawują nadzór i kontrolę wykorzystania dotacji udzielonych z budżetu państwa oraz realizacji zadań finansowanych z budżetu państwa. Zgodnie z § 4 ust. 1 pkt 12 Statutu LUW¹⁴⁸, Urząd wykonuje zadania w szczególności w zakresie kontroli wykonywania przez organy samorządu terytorialnego i inne podmioty zadań z zakresu administracji rządowej, realizowanych przez nie na podstawie ustawy lub porozumienia z organami administracji rządowej. Realizacja zadań Wojewody objętych działami budżet i finanse publiczne należy do zakresu działania WFiC (§ 12 ust. 1 pkt 1 i 2 Statutu), a objętych działem rodzina – do zakresu działania WPS

¹⁴⁶ Dostawa i wdrożenie tego systemu nastąpiła w grudniu 2019 r.

¹⁴⁷ Realizujące zadania z upoważnienia organów właściwych na podstawie art. 10 ust. 2 uopp.

¹⁴⁸ Dostępny na stronie BIP LUW w zakładce: Urząd/Statut.

(§ 17 ust. 1 pkt 4 Statutu). Stosownie do § 55 ust. 3 pkt 1 lit. b regulaminu LUW¹⁴⁹ do zadań WFiC należy przeprowadzanie kontroli realizacji budżetu Wojewody przez organy samorządu terytorialnego i inne podmioty wykonujące zadania z zakresu administracji rządowej, realizowane przez nie na podstawie ustawy lub porozumienia z organami administracji rządowej oraz otrzymujące dotację celową z budżetu państwa na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizowanych zadań, której dysponentem jest Wojewoda. Zgodnie zaś z § 10 pkt 5 regulaminu WPS¹⁵⁰ sprawowanie nadzoru i kontroli nad wykonywaniem zadań wynikających z ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci przez organy właściwe należy do zadań oddziału ds. rodziny.

Dyrektor WPS wyjaśnił, że zagadnienia podlegające kontroli obejmowały m.in. analizę aspektu organizacyjnego realizacji zadania związanego ze świadczeniem wychowawczym, gromadzenie dokumentacji, ustalenie uprawnień do świadczeń, formalną zgodność wydanych decyzji z przepisami prawa, terminowość załatwiania spraw, a działania z zakresu kszs realizowane były na zasadach współpracy między organami. Jednocześnie Dyrektor WPS poinformował, że pracownicy realizujący czynności kontrolne zostali poinstruowani o konieczności dokonywania bardziej wnikliwej weryfikacji postępowań organów właściwych w ramach ww. koordynacji.

Dyrektor WFiC wyjaśniła, że zgłoszenie tematów do Rocznych Planów Kontroli LUW poprzedza analiza ryzyka z uwzględnieniem m.in. kwoty zrealizowanych wydatków. Kontrole prowadzone przez WFiC dotyczyły prawidłowości wydatkowania środków z dotacji celowych na realizację zadań z zakresu administracji rządowej (m.in. wynikających z uopp) oraz prawidłowości pobierania i odprowadzania dochodów budżetowych związanych z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej. Powołując wyjaśnienia Ministerstwa Finansów z maja 2006 r.¹⁵¹ oraz lipca 2009 r.¹⁵², Dyrektor WFiC wskazała, że zwrot nienależnie pobranych świadczeń finansowanych z dotacji budżetu państwa jest dochodem budżetu państwa, ale nie stanowi dochodu związanego z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej i nie podlega wykazaniu w sprawozdaniu Rb-27ZZ¹⁵³, a wykazywany jest w sprawozdaniu Rb-27S¹⁵⁴, które podlega kontroli właściwych regionalnych izb obrachunkowych. Przekazywane do LUW zwroty nienależnie pobranych świadczeń wykazywane są natomiast w sprawozdaniu zbiorczym Rb-28S¹⁵⁵, które nie były objęte kontrolą WFiC. Kontrola wydatkowania środków finansowych dotyczyła dotacji, a dane w tym zakresie wykazywane są w sprawozdaniu Rb-50¹⁵⁶. Ponadto wyjaśniła, że prowadzone przez WFiC kontrole co do zasady nie dotyczą realizacji zadań, gdyż ten aspekt jest realizowany i kontrolowany przez wydziały merytoryczne Urzędu, zaś biorąc pod uwagę m.in. zakres prowadzonych przez WFiC kontroli oraz trudności, jakie wystąpiły w 2020 r. w związku ze stanem epidemii niemożliwe jest prowadzenie kontroli finansowej na miejscu w odniesieniu do każdego nadzorowanego przez Wojewodę zadania.

W ocenie NIK prowadzenie kontroli w zakresie realizacji przez organy właściwe zadań, dla których od 1 stycznia 2018 r. Wojewoda jest organem pierwszej instancji

¹⁴⁹ Dostępny na stronie BIP LUW w zakładce: Urząd/Regulamin.

¹⁵⁰ W brzmieniu nadanym zarządzeniem nr 1 Dyrektora WPS z 17 września 2018 r.

¹⁵¹ Pismo nr ST1-4834-241/06/346.

¹⁵² Pismo nr ST2-4834-133/SZH/2009/1073.

¹⁵³ Sprawozdanie z wykonania planu dochodów związanych z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami.

¹⁵⁴ Sprawozdanie z wykonania planu dochodów budżetowych samorządowej jednostki budżetowej/jednostki samorządu terytorialnego.

¹⁵⁵ Sprawozdanie z wykonania planu wydatków budżetowych samorządowej jednostki budżetowej/jednostki samorządu terytorialnego.

¹⁵⁶ Sprawozdanie o dotacjach/wydatkach związanych z wykonywaniem zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami.

oraz wierzycielem jest konieczne ze względu na zapewnienie jednolitości postępowania tych organów.

(akta kontroli tom I str. 92-97, 125, 145, tom II str. 3-191, tom III str. 175-285, 342-389, 391-392, 502, 522-524, 529-538)

OCENA CZĄSTKOWA

W Urzędzie prawidłowo wykonywano obowiązki związane z monitorowaniem zadania związanego z realizacją świadczenia wychowawczego oraz sporządzaniem wymaganych sprawozdań. Współpracowano z MRPiPS (MRiPS) oraz organami właściwymi. Zalecenia z czynności doradczej zostały wykonane, poza zwiększeniem zatrudnienia do poziomu 44 etatów z przyczyn niezależnych od LUW. Skargi nie były zasadne i dotyczyły głównie postępowań wszczętych przed 1 stycznia 2018 r. Kontrole, które prowadzono w organach właściwych oraz w OPS i OPR w zakresie świadczenia wychowawczego i wykorzystania dotacji celowej, nie obejmowały jednak swoją tematyką zagadnień związanych z kompletnością ewidencjonowania zdarzeń związanych z kszs.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Terminowe prowadzenie postępowań administracyjnych w sprawach z zakresu kszs, a w razie niedotrzymania terminu zawiadamianie stron o przyczynach zwłoki i wskazywanie nowego terminu załatwienia sprawy.
2. Terminowe przekazywanie wniosków o ustalenie właściwości do instytucji innego państwa członkowskiego.
3. Niezwłoczne podejmowanie działań zmierzających do wyegzekwowania należności budżetu państwa w przypadku braku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego.
4. Monitorowanie należności pod kątem przedawnienia, w szczególności gdy spłata należności następuje w wyniku potrąceń z bieżących świadczeń.
5. Weryfikowanie, czy kwota odsetek ustawowych za opóźnienie od świadczeń nienależnie pobranych została uregulowana w prawidłowej wysokości, a w przypadkach rozbieżności powiadamianie o powyższym organu właściwego oraz dłużnika.
6. Informowanie organów właściwych o kwotach umarzanych odsetek ustawowych za opóźnienie od nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego poprzez wskazywanie w decyzjach kwoty tych odsetek oraz okresu, za jaki je umorzono.
7. Pozostawianie, na podstawie art. 64 § 2 kpa, wniosków o ulgę w spłacie należności bez rozpoznania w sytuacji, gdy pomimo wezwania wnioskodawca nie przedkłada wymaganych przez Urząd dokumentów.
8. Podejmowanie rozstrzygnięć w sprawach ulg w spłacie należności zgodnych z zakresem przedmiotowym wniosku strony.
9. Prowadzenie kontroli kompletności ewidencjonowania zdarzeń związanych z kszs.

Uwagi

NIK nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Lublinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Lublin, 20 września 2021 r.

Kontroler
Agnieszka Kałdunek
Główny specjalista kontroli państwowej

p.o. Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Lublinie
Edward Szempruch

.....
podpis

.....
podpis